

British Embassy
Sarajevo

THE WORLD BANK

IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

UKaid
from the British people

ВОДИЧ ЗА САМОЗАСТУПАЊЕ

ЗА МИКРО, МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА
У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

ИЗДАВАЧ:

Асоцијација за демократску иницијативу (АДИ) Сарајево

ПРЕЛОМ И ДИЗАЈН:

Феђа Куленовић

ВОДИЧ ЗА САМОЗАСТУПАЊЕ

**ЗА МИКРО, МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА
У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ**

ДРУГО ИЗДАЊЕ

Фебруар 2021. године

Овај Водич не може замијенити, правни савјет који може дати квалификовани стручњак, већ представља преглед основних информација о појединим фазама судског поступка. Водич не даје потпуну информацију о сваком од поступака и института који су у њему наведени нити упућује на све могуће ситуације које се могу појавити у конкретном судском поступку.

ПРАВНА ПОМОЋ

У питањима везаним за претходно поменуте процесне радње, могуће је добити правни савјет од:

Унија удружења послодаваца Републике Српске (УУПРС)

Адреса: Буре Даничића 1, Бања Лука

Веб страница: www.unijauprs.org

Телефон/факс: +387 51 226 160

Е-mail: unija.uprs@blic.net

2021 The World Bank
1818 H Street NW, Washington DC 20433
Телефон: 202-473-1000; Интернет: www.worldbank.org

Нека права придржана

Овај рад производ је особља Свјетске банке. Налази, тумачења и закључци изражени у овом раду не одражавају нужно ставове извршних директора Свјетске банке нити влада које они представљају. Свјетска банка не јамчи тачност података садржаних у овом раду. Границе, боје, деноминације и друге информације приказане на било којој карти у овом раду не подразумевају никакав суд на страни Свјетске банке у вези с правним статусом било које територије, као ни потврду нити прихватање таквих граница.

Права и допуштења

Материјал у овом раду подлијеже ауторским правима. Зато што Свјетска банка потиче ширење свога знања, овај рад може се репродуцирати, у цијелости или дјелимично, у некомерцијалне сврхе, све док се даје пуна атрибуција овом раду.

Атрибуција - Молимо цитирати овај рад како слиједи: “Свјетска банка. (2021).(Водич за самозаступање за микро, мала и средња предузећа у Републици Српској). ©Свјетска банка.”

Сви упити о правима и лиценцама, укључујући супсидијарна права, требају се упутити Публикацијама Свјетске банке, Групација Свјетске банке, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA; факс: 202-522-2625; е-mail: pubrights@worldbank.org.

Израду овог материјала финансира Влада Уједињеног Краљевства путем средстава UK Aid, а ставови изнијети овдје не одражавају нужно званичне ставове Владе Уједињеног Краљевства.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	11
ПРИЗНАЊА	13
СКРАЋЕНИЦЕ	14
I О САМОСТАЛНОМ ЗАСТУПАЊУ	16
II ТОК ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	18
III СУДОВИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	21
3.1. Којем суду ћу се обратити у случају спора?	21
3.2. Колико износе судске таксе за поједине парничне радње?	23
IV ТУЖИЛАЦ - ЖЕЛИМ ДА ПОДНЕСЕМ ТУЖБУ, ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ УНАПРИЈЕД?	26
4.1. Подношење тужбе	26
4.1.1. Основни елементи тужбе	26
4.1.2. Како формулисати тужбени захтјев?	30
4.1.3. Како прецизно дефинисати тужбени захтјев?	30
4.1.4. Основни кораци за подношење тужбе.....	31
4.2. Како могу осигурати своја потраживања?	32
V ТУЖЕН САМ – ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ?	35
5.1. Шта урадити када запримите тужбу?	35
5.1.1. Како написати одговор на тужбу?	36
5.1.2. Елементи одговора на тужбу	36
5.1.3. Које приговоре могу/морам истакнути у одговору на тужбу?	37
5.1.4. Шта да тражим од суда?	38
5.2. Подношење одговора на тужбу.....	38
5.3. Шта могу учинити ако тужилац затражи привремене мјере обезбјеђења?.....	42

VI РОЧИШТА НА СУДУ	44
6.1. Како припремити излагање, шта понијети са собом на суд, гдје је судница?	44
6.1.1. Шта ако се не појавим на припремном рочишту?	44
6.1.2. Како тече припремно рочиште?.....	45
6.1.3. Шта се догађа на главној расправи, како тече главна расправа?	47
6.2. Пресуда	49
VII МОГУЋЕ СИТУАЦИЈЕ НАКОН ДОНОШЕЊА ПРЕСУДЕ	51
7.1. Како поднијети жалбу другостепеном суду?.....	51
7.2. Да ли сам обавезан да поднесем одговор на жалбу и шта одговор треба да садржи?....	54
VIII ШТА СЕ ДЕШАВА УКОЛИКО ПРОПУСТИМ ЗАКОНСКИ РОК У ТОКУ ПОСТУПКА?	58
8.1. Подношење приједлога за повраћај у пређашње стање	58
8.2. Какву одлуку може донијети суд?	59
8.3. Имам ли могућност жалбе и којем суду?.....	60
IX ОСНОВЕ ПОСТУПКА ЛИКВИДАЦИЈЕ	62
9.1. Како се покреће поступак ликвидације?.....	62
9.2. Који документи морају бити приложени уз приједлог за покретање ликвидације?	62
9.3. Ко може бити ликвидациони управник?	65
9.4. Улога и обавезе ликвидационог управника	65
9.5. Како се заступати на суду?	66
9.6. Како тече поступак у процесном смислу?.....	67
9.7. Брисање друштва из регистра – завршетак ликвидације.....	67
X ОСНОВЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА	69
10.1. Како се покреће стечајни поступак?.....	69
10.2. Која документација мора бити приложена уз приједлог за покретање стечаја?	69

10.3. Подношење пријаве потраживања, шта је пријава потраживања и који су њени елементи?	69
10.4. Које су посљедице пропуштања подношења пријаве потраживања?	73
10.5. Могу ли се оспоравати пријављена потраживања и ко може исте оспорити?	73
10.6. Шта се догађа с уговорима о раду и правима радника након отварања стечајног поступка?.....	74
10.7. Како ће бити изабран стечајни управник?	75
10.8. У којем сам исплатном реду?.....	75
10.9. Како заинтересоване странке могу сазнати шта се догађа у конкретном стечајном поступку?.....	76
10.10. Окончање стечајног поступка.....	76
XI ОСНОВЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА	80
11.1. Како се покреће извршни поступак и који су саставни елементи приједлога за извршење?	80
11.2. Ко може покренути извршни поступак?	82
11.3. Шта је рјешење о извршењу и који су саставни елементи рјешења?	83
11.4. Правни лијекови: приговор и жалба	83
11.5. Како ефикасно наплатити потраживање?.....	84
XII ОСНОВЕ УПРАВНОГ СПОРА	88
12.1. Врсте управних спорова.....	90
12.2. Покретање управног спора	90
12.3. Поступак	95
12.4. Исход управног спора	96
12.5. Правни лијекови.....	97
12.6. Трошкови управног спора	97

XIII АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИНИ РЈЕШАВАЊА СПОРОВА	100
13.1. Медијација – основне карактеристике	100
13.2. Арбитража – основне карактеристике	102
XIV ОСНОВНИ ПОЈМОВИ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ И УПРАВНОМ СПОРУ.....	105
ДОДАТАК I: Web странице на закон о судским таксама и калкулаторима за обрачунавање судских такси и трошкова поступка	112
ДОДАТАК II: Контакт подаци судова и организација или институција које могу пружити додатне савјете	115
ДОДАТАК III: Табела примјера поднесака	119

ПРЕДГОВОР

Овај Водич израђен је у оквиру Пројекта техничке помоћи за привредно правосуђе у Босни и Херцеговини (БиХ) (Пројект) којег имплементира Свјетска банка, а који финансира Влада Уједињеног Краљевства путем средстава UK aid. Циљ Пројекта је подржати правосудне институције у имплементацији реформи којима се побољшава ефикасност и приступ привредном правосуђу у БиХ, надовезујући се на препоруке Студије изводљивости о унапређењу управљања привредним предметима у Федерацији Босне и Херцеговине (ФБиХ) из 2016. године. Пројект је дио шире иницијативе Свјетске банке да подигне свијест о могућностима за реформе и информира политички дијалог о ефикасности, квалитету и приступу правосуђу у земљама западног Балкана с циљем побољшања учинковитости правосудних система у тим земљама.

Пројект се састоји од пет компоненти, како слиједи: (1) јачање привредних одјељења односно привредних судова у ФБиХ и Републици Српској (РС) путем анализе броја предмета и радног оптерећења, као и давања препорука за преуређење поступака, смањење заостатака и јачање управљања судовима; (2) убрзавање рјешавања спорова мале вриједности на основу резултата компаративне правне анализе парничног поступка у БиХ и у неколико земаља Европске уније; (3) повећање приступа правосуђу за микро, мала и средња предузећа (ММСП-ови) путем израде водича за повећање правне писмености међу фирмама; (4) изградња капацитета кроз развој и имплементацију колегијалног савјетовања и додатне едукације за судије на привредном реферату; и (5) provedба процесних реформи ради затварања празнина и смањења уских грла у процесуирању предмета путем приједлога законодавних измјена.

Водич је израђен у оквиру 3. компоненте Пројекта - повећање приступа правосуђу за микро, мала и средња предузећа (ММСП-ови). Његова сврха је да помогне микро, малим и средњим предузећима (ММСП) у РС да боље разумију судске процесе и стекну основна знања неопходна како би се самозаступали на суду. Водич пружа одговоре на питања која би ММСП могла имати прије него што се одлуче да ли ће започети парницу. Намијењен је ММСП у РС који не посједују формална знања из ове области. Идентичан Водич по садржају, структури и обиму поглавља израђен је за ММСП

у ФБиХ, с тим да су у њему наведене специфичности које се односе на правни систем ФБиХ и релевантну законску регулативу.

Садржај Водича и обрађене теме дефинисани су на основу широких консултација с представницима пословне и правне заједнице и потребама шире циљне публике. Водич се не бави свим темама које би могле бити занимљиве неким ММСП, попут међународних и радних спорова. Прва верзија Водича је објављена у децембру 2019. године и широко дистрибуисана међу пословном заједницом. Како би укључили повратне информације корисника, али и научене лекције током пандемије ЦОВИД-19, израђено је друго издање које укључује поглавље о управном спору и додатне информације о ликвидацији и стечају.

Водич користи једноставан правни језик и писан је колоквијалним стилем, изравно се обрађајући подузетнику који разматра кориштење судских услуга.

Прва три поглавља Водича дају информације о процесу самозаступања на судовима и пружају преглед парничног поступка и организације судског система у РС. Поглавља IV-VIII објашњавају правила парнице корак по корак, пружају смјернице за подношење одговора на тужбу, припрему и судјеловање на судским расправама. Поглавља IX и X дају преглед посебних поступака који су важни за пословање, попут ликвидације и стечајног поступка. Поглавље XI објашњава поступак извршења, јер је provedба судских одлука критични дио судског поступка. Поглавље XII даје преглед основних информација о управном спору и поступку у РС. И на крају, поглавље XIII даје информације о алтернативним методама рјешавања спорова, укључујући карактеристике, предности и недостатке медијације и арбитраже. Листа основних термина парничног поступка дата је у посљедњем поглављу. Додатак I садржи веб странице на закон о судским таксама и калкулаторима судских такси и трошкова поступка. Додатак II садржи податке о контакт детаљима судова, организација или институција које могу пружити додатне савјете. Додатак III садржи табелу примјера поднесака.

ПРИЗНАЊА

Овај Водич израдио је тим Свјетске банке који предводе г. Роберто О. Панзарди и гђа Зухра Османовић-Пашић (вође пројектног тима). Кључни сарадници на Водичу су стручњаци Свјетске банке за ово подручје које чине г. Бранислав Цвијановић (правни стручњак) и г. Дражен Николић (правни стручњак), те чланови Асоцијације за демократску иницијативу (АДИ) које чине г-ђа Сњежана Ивандић Нинковић (директорица) и г-ђа Дајана Челебић (сарадница на пројекту). Корисне смјернице и савјете код израде Водича пружили су г-ђа Марина Матић Бошковић (савјетница за реформу правосуђа), г-ђа Олга Шипка (савјетница за реформу правосуђа) и Унија удружења послодаваца Републике Српске. Корисну подршку Водичу такође су пружили г. Роберто Сендеровитсцх (водителј праксе, Глобална пракса за управљање за Европу и централну Азију), г. Емануел Салинас Муноз (шеф уреда Свјетске банке у Босни и Херцеговини и Црној Гори) и г. Едвард Олово-Окере (глобални директор, Глобална пракса за управљање).

Свјетска банка је посебно захвална Влади Уједињеног Краљевства на средствима која је обезбиједила у оквиру помоћи Уједињеног Краљевства, те Високом судском и тужилачком вијећу БиХ на његовој подршци. Свјетска банка се такође искрено захваљује представницима влада, правосудних власти, пословне заједнице и невладиног сектора у РС на времену издвојеном за учествовање у консултацијама у вези овог Водича и пружању својих виђења.

СКРАЋЕНИЦЕ

АДИ – Асоцијација за демократске иницијативе

БиХ – Босна и Херцеговина

ЦОВИД-19 – Коронавирус - 19

ФБиХ – Федерација Босне и Херцеговине

ИДДЕЕА – Агенција за идентификационе документе, евиденцију и размјену података Босне и Херцеговине

ЈМБГ – Јединствени матични број грађана

КМ – Конвертибилна марка

ММСП – Микро, мала и средња предузећа

РС – Република Српска

УК – Уједињено краљевство

УСА – Сједињене Америчке Државе

УУПРС – Унија удружења послодаваца Републике Српске

ВСП – Вриједност спорног предмета

ЗПП – Закон о парничном поступку

I.

О САМОСТАЛНОМ ЗАСТУПАЊУ

I O САМОСТАЛНОМ ЗАСТУПАЊУ

Правни субјекти се, без обзира на њихову величину, могу суочити с проблемом који се треба ријешити судским путем. Микро, мала и средња предузећа која немају правну експертизу (правно одјељење) или правника, могу бити у недостатку адекватних стручних знања која би им помогла у том процесу.

Законски прописи дају могућност самосталног заступања и не захтијевају ангажовање адвоката. Самосталним заступањем Вас лично или Вашег правног субјекта избјећи ћете трошкове адвоката. Међутим, обзиром на недостатак стручног знања, одлуку о томе да ли се упустити у самозаступање требате донијети пажљиво, посебно у ситуацији када супротну странку заступа адвокат. Поступак пред судом није једноставан и често захтијева учешће стручних лица. Такође, у случају да спор изгубите, све трошкове спора (своје, супротне странке и судске) сносите Ви.

Дакле, прије упуштања у самостално заступање размислите о сљедећем:

- Да ли спор могу ријешити мирним путем (нпр. опоменом, нагодбом са супротном странком или слично)?
- Зависно о комплексности предмета, да ли имам довољно знања и способности за самостално заступање?

Имајте на уму да, ако у имовинскоправним захтјевима вриједност предмета спора прелази износ од 50.000 КМ, пуномоћници правних лица могу бити само лица која имају положен правосудни испит. Предузећа такође могу изјављивати ревизије, али само преко адвоката.

II.

ТОК ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

ТОК ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

ФАЗА I ПРВОСТЕПЕНИ ПОСТУПАК

ТУЖБА

Уколико тужите физичко/а лице/а

ОСНОВНИ СУД

Уколико тужите само правно/а лице/а

ОКРУЖНИ
ПРИВРЕДНИ
СУД

КОРАК 1 - ТУЖБА ПОДНЕСЕНА СУДУ ОД СТРАНЕ ТУЖИОЦА

ИЛИ КОРАК 3
ДОПУНА/
ИСПРАВКА
ТУЖБЕ

КОРАК 3
ОДБАЦИВАЊЕ
ТУЖБЕ

КОРАК 2
ПРЕТХОДНО
ИСПИТИВАЊЕ
ТУЖБЕ

КОРАК 4
ДОСТАВА ТУЖБЕ
ТУЖЕНОМ НА
ОДГОВОР

КОРАК 5
ТУЖЕНИ НЕ
ДОСТАВЉА
ОДГОВОР НА
ТУЖБУ

ИЛИ КОРАК 5
ТУЖЕНИ
ДОСТАВЉА
ОДГОВОР НА
ТУЖБУ

КОРАК 6
ДОНОШЕЊЕ
ПРЕСУДЕ ЗБОГ
ПРОПУШТАЊА ЈЕР
ТУЖЕНИ НИЈЕ
ДАО ОДГОВОР НА
ТУЖБУ

ИЛИ КОРАК 6
СУД ДОСТАВЉА
ОБАВИЈЕСТ О
ЗАКАЗАНОМ
ПРИПРЕМНОМ
РОЧИШТУ

ФАЗА II

ПРИПРЕМНО РОЧИШТЕ

КОРАК 1
ИЗЛАГАЊЕ ТУЖБЕ ОД
СТРАНЕ ТУЖИОЦА

КОРАК 2
ИЗЛАГАЊЕ ОДГОВОРА
НА ТУЖБУ ОД СТРАНЕ
ТУЖЕНОГ

КОРАК 3
ПРЕДЛАГАЊЕ ДОКАЗА
КОЈИ ЋЕ СЕ ИЗВЕСТИ НА
РОЧИШТУ ЗА ГЛАВНУ
РАСПРАВУ И
ОДРЕЂИВАЊЕ ДАТУМА
ГЛАВНЕ
РАСПРАВЕ/РОЧИШТА

ФАЗА III

ГЛАВНА РАСПРАВА/РОЧИШТЕ

КОРАК 1

ТУЖИЛАЦ ИЗЛАЖЕ
ТУЖБУ И ДОКАЗЕ

КОРАК 2

ТУЖЕНИ ИЗЛАЖЕ ОДГОВОР
НА ТУЖБУ И ДОКАЗЕ

КОРАК 3

САСЛУШАВАЊЕ СТРАНАКА
(УКОЛИКО ЈЕ СТАВЉЕН
ПРИЈЕДЛОГ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ
ДОКАЗА САСЛУШАЊЕМ)

КОРАК 4

САСЛУШАВАЊЕ СВЈЕДОКА

КОРАК 5

ИЗЛАГАЊЕ ОСТАЛИХ ДОКАЗА,
УКЉУЧУЈУЋИ И ВЈЕШТАЧЕЊЕ

КОРАК 6

ЗАВРШНА ИЗЛАГАЊА
ТУЖИОЦА И ТУЖЕНОГ

КОРАК 7

ДОНОШЕЊЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ

КОРАК 2 СУД ДОНОСИ РЈЕШЕЊЕ
О ИЗВРШЕЊУ

КОРАК 3 ИЗВРШЕНИК ПОДНОСИ
ПРИГОВОР/ЖАЛБУ

КОРАК 4
ДРУГОСТЕПЕНИ СУД (ВИШИ
ПРИВРЕДНИ/ОКРУЖНИ СУД БАЊА
ЛУКА) ДОНОСИ ОДЛУКУ О ЖАЛБИ

КОРАК 8

СТРАНКЕ У ПОСТУПКУ
ПРЕУЗИМАЈУ СУДСКУ
ПРЕСУДУ

ФАЗА IV

ДРУГОСТЕПЕНИ ПОСТУПАК

КОРАК 1

НЕЗАДОВОЉНА СТРАНКА ПОДНОСИ
ЖАЛБУ ДРУГОСТЕПЕНОМ СУДУ
(ОКРУЖНИ СУД ИЛИ ВИШИ ПРИВРЕДНИ
СУД БАЊА ЛУКА) ПУТЕМ
ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА (ОКРУЖНИ
ПРИВРЕДНИ ИЛИ ОСНОВНИ СУД)

КОРАК 2

ИСПИТИВАЊЕ ЖАЛБЕ ОД
СТРАНЕ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА

КОРАК 3

ОДБАЦИВАЊЕ ЖАЛБЕ

ИЛИ КОРАК 3

УПУЋИВАЊЕ ЖАЛБЕ ДРУГОЈ
СТРАНЦИ РАДИ ДОСТАВЉАЊА
ОДГОВОРА НА ЖАЛБУ

КОРАК 4

ДОСТАВЉАЊЕ ПРЕДМЕТА
ДРУГОСТЕПЕНОМ СУДУ

КОРАК 5

ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ ОД
СТРАНЕ ДРУГОСТЕПЕНОГ СУДА

ФАЗА V

ИЗВРШЕЊЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ

КОРАК 1

ТРАЖИОЦ ИЗВРШЕЊА ПРЕСУДЕ ПОДНОСИ
ПРИЈЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПРВОСТЕПЕНОМ СУДУ
(ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД ИЛИ ОСНОВНИ СУД)

КОРАК 5 ДРУГОСТЕПЕНИ СУД ДОНОСИ
ОДЛУКУ О ЖАЛБИ

КОРАК 6

ИЗВРШЕЊЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ

**СУДОВИ У
РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ**

III СУДОВИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

3.1. Којем суду ћу се обратити у случају спора?

Како бисте знали на коју адресу упутити тужбу, потребно је да знате који суд је надлежан за поступање по конкретном предмету. Судови опште надлежности у Републици Српској су основни судови, док окружни привредни судови рјешавају привредне спорове.

Уколико тужбу поднесете погрешном суду изгубићете драгоцјено вријеме.

У случају да тужбу поднесете ненадлежном суду, исти ће такву тужбу прослиједити суду који је надлежан. Међутим, то ће значајно успорити поступак.

Најлакши начин за одређивање надлежности је да утврдите да ли подносите тужбу против физичког или правног лица:

- Окружни привредни судови су надлежни у готово свим споровима између правних лица – друштава (друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво), предузетника или других правних лица (удружења грађана, фондација, државних органа, јединица локалне самоуправе).
 - о Изузетак: Основни судови ће имати надлежност у случајевима за накнаду штете уколико она произилази из вануговорне одговорности.
- Основни судови су надлежни у сваком поступку у коме се на страни туженог налази физичко лице. Чак и ако једном тужбом тужите три привредна друштва и једно физичко лице, стварно надлежан суд за поступање ће бити основни суд.
 - о Изузетак: Окружни привредни судови су надлежни за рјешавање свих спорова када је најмање над једним од тужених отворен стечајни поступак.

Када сте одредили врсту суда коме ћете упутити тужбу, слједећи корак је одредити мјесто у коме ће се суђење одвијати (мјесна надлежност):

- Прво, ако имате закључен уговор са странком коју желите тужити који регулише питања која су предмет спора, погледајте да ли је у уговору већ уговорена мјесна надлежност одређеног суда. Ако јесте, поднесите тужбу суду који је назначен у уговору.
- Друго, ако мјесно надлежни суд није одређен уговором или уговор не постоји, мјесно надлежни суд се најчешће одређује по томе гдје је сједиште туженог. У овим околностима, мјесно надлежни суд може бити одређен и по мјесту гдје је настала или наступила штета, по мјесту пребивалишта потрошача и по мјесту пословне јединице привредног друштва. Наиме, постоје ситуације у којима тужбу можете упутити и другим судовима, али то зависи од предмета и врсте спора. На примјер, код спорова из радних односа тужбу можете упутити и суду на чијем подручју се рад обављао.
- Треће, уколико покрећете тужбу у вези са непокретностима, искључиво је надлежан суд на чијој територији се непокретност налази.
- Четврто, у стечајном поступку и извршном поступку (када до њега дођете), искључиво је надлежан суд на чијој се територији стечајни или извршни поступак спроводе.

Имајте на уму да суд којем сте поднијели тужбу неће провјерити да ли је он мјесно надлежан за рјешавање спора. Међутим, тужени може оспорити мјесну надлежност најкасније у одговору на тужбу. Имајте то на уму ако сте тужени.

САВЈЕТ!

Можете бити проактивни, па приликом закључења уговора с пословним партнером унапријед уговорити мјесну надлежност суда који Вам највише одговара. Одређивање мјесне надлежности суда не значи да немате повјерења у Вашег пословног партнера, него управо супротно, то је знак да послу приступате савјесно.

3.2. Колико износе судске таксе за поједине парничне радње?

Поступци пред судовима нису бесплатни ни у случају самозаступања. Ако подносите тужбу битно је да знате да сте дужни и да платите судску таксу. Таксу не морате платити у моменту када тужбу предајете. Али прије него што подузмете било какве даље кораке у поступку, суд ће Вам послати налог за плаћање таксе.

Након доношења пресуде, мораћете платити судску таксу на пресуду. Ако нисте задовољни судском одлуком и одлучите поднијети жалбу, мораћете платити таксу на жалбу. Дужни сте платити судску таксу чак и ако тужбу накнадно повучете, или ако је суд одбаци.

Износи судских такси су одређени Законом о судским таксама Републике Српске. Висина таксе зависи или од вриједности спора или од врсте спора. Закон прописује сљедеће таксе према вриједности спора:

Вриједност спора	Износ таксе (KM)
до 1.500,00 KM	50
преко 1.500,00 KM до 3.000,00 KM	100
преко 3.000,00 KM до 10.000,00 KM	200
преко 10.000,00 KM до 50.000,00 KM	500
преко 50.000,00 KM до 100.000,00 KM	1.000
преко 100.000,00 KM	1% од вриједности спорног предмета, али не више од 10.000,00 KM

Такса на жалбу је два пута већа од таксе на тужбу, док је такса на приједлог за извршење два пута мања.

Таксе се плаћају у роковима утврђеним у позиву за плаћање таксе. Позив ће Вам доставити суд. У случају неплаћања такси ризикујете да против Вас буде покренут поступак принудне наплате од стране Пореске управе Републике Српске. У том случају, Пореска управа Републике Српске ће износ таксе повећати за додатних 50% износа предвиђеног законом, увећано за трошкове управног поступка и законске затезне камате. У случају успјеха у спору имате право да трошкове парничног поступка наплатите од супротне странке.¹

¹ Рок за добровољну уплату исти је као и рок за плаћање главнице. Ако се одлука односи само на трошкове, рок је 15 календарских дана (вриједност спора до 5.000 КМ) или 30 календарских дана (вриједност спора преко 5.000 КМ).

IV.

**ТУЖИЛАЦ -
ЖЕЛИМ ДА ПОДНЕСЕМ ТУЖБУ,
ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ УНАПРИЈЕД?**

IV ТУЖИЛАЦ - ЖЕЛИМ ДА ПОДНЕСЕМ ТУЖБУ, ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ УНАПРИЈЕД?

4.1. Подношење тужбе

Парнични поступак се покреће подношењем тужбе.

Суд не прати рок застаре по службеној дужности. Међутим, тужени би могао изнијети приговор на тужбу у току поступка.

4.1.1. Основни елементи тужбе

Морате бити опрезни када пишете тужбу и осигурати да тужба садржи сљедеће елементе:

- а. назив суда,
- б. имена тужиоца и туженог (назив правног, или име физичког лица) са адресама пребивалишта односно сједишта у случају правних лица и име законског заступника предузећа (уколико га има),
- ц. назнаку вриједности спора,
- д. тужбени захтјев,
- е. чињенице на којима тужилац заснива тужбени захтјев,
- ф. доказе који потврђују чињенице,
- г. потпис (овлашћеног лица тужиоца).

Како пронаћи адресу туженог?

Ако покрећете тужбу против физичког лица и нисте сигурни да имате тачну адресу туженог, ову информацију можете тражити од Агенције за идентификациона документа, евиденцију и размјену података Босне и Херцеговине (ИДДЕЕА) на основу Закона о слободи приступа информацијама БиХ и Закона о заштити личних података БиХ.

У свом захтјеву морате образложити правни основ (интерес) за који вјерујете да Вам гарантује право на добијање тражених информација. Уколико покрећете тужбу против правног лица, захтјев за добијање података о називу, односно сједишту правног лица, можете упутити Одјељењу регистра за упис правних лица при суду пред којим је супротна странка регистровала своје друштво. Додатно, можете претражити све судске електронске регистре пословних субјеката: Регистар пословних субјеката Брчко дистрикта БиХ, Регистар пословних субјеката ФБиХ и Регистар пословних субјеката РС, користећи сљедећи линк: <https://bizreg.pravosudje.ba/pls/apex/f?p=183:20:2819398751671453>.

Када пишете тужбу потребно је да формулишете тужбени захтјев како слиједи:

- Прво, објасните чињенице на којима се заснива тужбени захтјев. На примјер, ако тужите другу странку због намирења дуга важно је да опишете правни основ дуга (нпр. фактуре и слично) и да наведете да дуг није био измирен. Важно је да суд разумије презентирание чињенице.
- Друго, наведите доказе које ћете користити за доказивање чињеница (нпр. уговори као доказ уговорног односа, отпремнице као доказ да је роба испоручена, полицијски записници/извјештаји као доказ да је запослени радник тешко прекршио своју дужност итд.). Морате имати доказе за све своје тврдње и Ви сте једини одговорни за прибављање тих доказа. Ако не можете поткријепити своје тврдње, Ваш захтјев неће бити успјешан.

Докази могу бити документи, саслушање парничних странака (тј. туженог и/или тужиоца), или свједоци. Такође, када је потребно да се разјасне неке чињенице, могуће је предложити увиђај на лицу мјеста, и/или вјештачење.

Трошкове вјештачења, као и трошкове појављивања свједока на рочишту, иницијално сноси странка која је исте предложила. Након доношења пресуде све ове трошкове сноси странка која је изгубила спор. Ако обје странке предлажу исто вјештачење (нпр. економски стручњак), суд ће одлучити која странка сноси трошкове вјештачења. Да бисте могли објаснити основаност својих тврдњи, упознајте се са законодавством релевантним за спорну ствар.

Затражите од суда да донесе пресуду уколико тужени пропусти достављање писаног одговора на тужбу у прописаном року. Такав захтјев није обавезан елемент тужбе, али ако доставите такав захтјев, а тужени пропусти да достави писани одговор на тужбу на вријеме, суд може донијети пресуду у Вашу корист. Сва комуникација са судом мора бити на једном од три службена језика² која се користе у Босни и Херцеговини. Уколико достављате документе на неком другом језику, приложите преводе сачињене од овлашћеног судског тумача. Листа судских тумача и вјештака може се пронаћи на службеној страници Министарства правде Републике Српске.³

Примјер 1: Тужба (односи се на наплату дуга)

ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ
БАЊА ЛУКА

Бијељина, 05.10.2018

ТУЖИЛАЦ: „ПРОМЕТ“ д.о.о. Бијељина, ЈИБ 1234567890123, улица Привредничка бр. 10,
76300 Бијељина, заступано по законском заступнику директору Петру Петровићу

ТУЖЕНИ: "КОМЕРЦ" а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул.Берзанска бр. 233, 78000 Бања
Лука, заступано по законском заступнику директору Митру Митровићу

² Три службена језика у Босни и Херцеговини су Босански, Хрватски, Српски, службена писма латиница и ћирилица.

³ Листа судских тумача и вјештака: <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/jpsvjestaci.jsp?ins=10001&modul=7694&kat=10507>

ТУЖБА

Ради: дуга
Всп. 19.333,60 КМ

Надлежност суда заснована је на основу одредби чланова 28. и 29. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број: 58/03, са каснијим измјенама и допунама, у даљем тексту: ЗПП), и члана 33. Закона о судовима („Службени гласник Републике Српске“, број: 37/12

- *Наведите све чињенице на којима заснивате свој тужбени захтјев.*
- *Наведите све доказ(е) којима потврђујете горе наведене чињенице.*

На примјер:

Доказ: Споразум о исплати дуга у ратама од 19.12.2017. године.

Чланом 4. Споразума о исплати дуга у ратама тужилац и тужени су уговорили да уколико тужени закасни са уплатом било које рате, преостали износ дуга има се сматрати доспјелим у цијелости. Тужилац има право да потражује од туженог и припадајуће законске затезне камате.

Из тога наведите закључак као на примјер:

Дакле, тужилац потражује од туженог износ од 19.333,60 КМ по основу дуга из Споразума од 19.12.2017. године, заједно са законским затезним каматама почевши од дана 01.02.2018. године као дана доспјелости, па до коначне исплате.

Како тужени није измирио свој дуг, то је тужилац приморан да своје потраживање наплати путем суда, па предлаже да сходно члану 17. Закона о облигационим односима, а у вези са чланом 262. Став 1. и чланом 277. Став 1. истог закона, суд наконведеног поступка донесе с л е д е ћ у

Формулишите свој тужбени захтјев, на примјер:

ПРЕСУДУ

ОБАВЕЗУЈЕ се тужени да тужиоцу на име дуга исплати износ од 19.233,00 КМ са

законском затезном каматом почев од 01.02.2018. године као дана доспјелости, па до коначне исплате, и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка, а све у року од 15 дана од дана правоснажности пресуде, под пријетњом принудног извршења.

Тужилац предлаже да суд донесе пресуду због пропуштања, уколико тужени у законом предвиђеном року не достави одговор на тужбу, а у складу са одредбама члана 182. Став 1. ЗПП-а.

У прилогу: два примјерка тужбе и доказа који су наведени у тужби.

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА ТУЖБЕ

4.1.2. Како формулисати тужбени захтјев?

Важно је знати како формулисати тужбени захтјев, јер он одражава оно што тражите од суда. У принципу, презентирајте Ваш тужбени захтјев јасно и прецизно, али само пошто образложите чињенице на којима ће се Ваш тужбени захтјев базирати и наведете доказе који поткрепљују чињенице. Не заборавите поднијети евентуални додатни захтјев (попут плаћања камата, надокнаде трошкова парничног поступка, трошкова вјештачења, судских такси и слично). Погледајте у горе наведеном примјеру тужбе поднаслов „Пресуда“.

4.1.3. Како прецизно дефинисати тужбени захтјев?

Ако у моменту састављања тужбе нисте у могућности да прецизно дефинишете тужбени захтјев јер, на примјер, не можете установити или процијенити тачне износе, можете тражити вјештачење које ће обавити вјештак који располаже потребним знањем. То може бити вјештак економске струке који ће одредити вриједност потраживања вјештачењем (обрачуном) у току поступка. У складу са таквим налазом вјештака, бићете у могућности да прецизније дефинишете тужбени захтјев. Тужбени захтјев можете прецизније дефинисати и измијенити га уз сагласност туженог све до закључења главне расправе.

4.1.4. Основни кораци за подношење тужбе

- Напишите тужбу,
- Одштампајте више примјерака тужбе: један за суд и један за супротну странку; ако тужите више странака, доставите по један примјерак са доказима сваком туженом; увијек направите једну копију за Вашу евиденцију,
- Потпишите све примјерке: тужбу мора потписати овлашћено лице за заступање предузећа и она мора имати печат предузећа,
- Фотокопирајте све доказе у истом броју примјерака као што је број примјерака тужбе: молимо Вас да имате на уму да је потребна само обична копија свих доказа, суд може затражити накнадно достављање оригинала на увид (на захтјев друге странке),
- Ставите све у коверту,
- Пошаљите коверту поштом: слање путем поште се третира исто као и директна предаја суду, побрините се да пошаљете препорученом поштом са повратницом; тужбу такође можете предати на пријемном шалтеру суда; задржите копију потврде о пријему поднеска за себе.

У свим наредним поднесцима суду требали бисте се позвати на број предмета који је суд додијелио Вашем предмету. Суд ће овај број доставити на потврди о пријему поднеска. Ако достављате тужбу лично на шалтеру суда, број предмета ће бити наведен у горњем лијевом углу потврде о пријему поднеска. Уколико тужбу шаљете поштом, број судског предмета ћете сазнати онда када Вам се суд обрати писменим путем. Број предмета ће бити наведен у горњем лијевом углу дописа којег примите.

Имајте на уму да не можете поднијети тужбу увијек и за све. Након што суд заприми тужбу, прво ће исту испитати. Ако утврди постојање било којег од сљедећих разлога, суд ће тужбу одбацити:

- а. Спор не потпада под надлежност суда, тј. ако је за то надлежно неко друго тијело (нпр. поврат неправилно наплаћеног пореза се тражи од надлежног порезног органа),
- б. Постојао је рок до којег сте морали поднијети тужбу и пропустили сте рок. Нпр. као власник удјела у друштву са ограниченом одговорношћу, одлуку скупштине друштва против које сте гласали можете побијати тужбом само у року од 30 календарских дана од дана доношења одлуке,
- ц. Ако је исти спор предмет другог парничног поступка између истих странака,
- д. Ако већ постоји правоснажна пресуда која се односи на исти спор,
- е. Ако је спор већ био ријешен судском нагодбом,
- ф. Ако сте већ раније пред судом повукли исти тужбени захтјев.

Ако суд утврди да тужба није јасна или да не садржи све елементе прописане законом, суд ће је вратити и наложити Вам да је допуните и измијените. Суд ће Вам дати до 8 календарских дана да то учините. Овај рок схватите озбиљно, јер ако га пропустите, тужба ће бити одбачена, и Ви ћете морати платити судску таксу.

Након што сте предали тужбу, суд ће Вас писмено обавијестити о даљим токовима поступка. Ако супротна странка достави одговор на тужбу, суд ће Вам га прослиједити. Суд ће Вас писменим путем информисати и о датуму припремног рочишта. Предмет можете пратити и online – затражите на писарници суда Ваш код за праћење предмета у судском електронском систему.⁴

4.2. Како могу осигурати своја потраживања?

Ако постоји опасност да би тужени могао спријечити или знатно отежати остварење Ваших потраживања тако што ће своју имовину отуђити, прикрити,

⁴ Упуте о начину подношења захтјева за добијање кода као и примјер захтјева можете пронаћи на: <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=16803>.

оптеретити или на други начин њом располагати односно промијенити постојеће стање ствари или на неки други начин штетно утицати на Ваша права, можете суду предложити привремене мјере обезбјеђења.⁵

Ваш приједлог можете поднијети у писаном облику прије покретања и током судског поступка, те након завршетка поступка, све док извршење не буде проведено. Ако сте мјере обезбјеђења предложили прије подношења тужбе, суд ће Вам одлуком о одређивању мјере обезбјеђења одредити рок од 30 календарских дана у којем морате поднијети тужбу. Ако је приједлог везан за парнични поступак који је у току, онда приједлог можете изнијети усмено на рочишту. И у писаном и у усменом приједлогу морате јасно истаћи:

- захтјев за који тражите мјеру обезбјеђења,
- конкретну мјеру коју тражите,
- средства и предмет мјере обезбјеђења, и
- чињенице на којима је Ваш тужбени захтјев заснован.

Такође требате приложити доказе којима се ти наводи поткрепљују.

Одлуку о привременој мјери обезбјеђења доноси суд који поступа у првом степену, а непосредно виши суд онда када је приједлог за њено доношење поднесен након што је предмет достављен том суду ради одлучивања о правном лијеку. Након одржаног рочишта, суд ће посебним рјешењем укинути рјешење о привременој мјери или замијенити то рјешење новом привременом мјером обезбјеђења. Суд ће у рјешењу одредити врсту мјере, средства којима ће се она принудно остварити, и предмет мјере обезбјеђења, уз одговарајућу примјену правила судског извршног поступка. Суд ће по службеној дужности доставити рјешење о мјери обезбјеђења надлежном извршном суду ради провођења, и одговарајућим јавним регистрима ради уписа.

Као предлагач осигурања, Ви, по општим правилима имовинског права, имате право на накнаду штете која Вам је нанесена непоступањем особа које су биле дужне поступити по рјешењу о одређивању мјере обезбјеђења.⁶

5 С обзиром на сложеност поступка, уколико одлучите предложити привремене мјере обезбјеђења, савјетујемо Вам да затражите помоћ адвоката.

6 Закон о парничном поступку РС, Чланови 268 – 290, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-parnicnom-postupku.html>

V.

ТУЖЕН САМ - ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ?

V ТУЖЕН САМ – ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМ?

5.1. Шта урадити када запримите тужбу?

Када запримите тужбу, први корак је да на њу одговорите

Достављање писмена (позива, рјешења, закључака и других службених списа) врши се преко:⁷

- а) поште,
- б) овлашћеног правног субјекта регистрованог за обављање послова достављања, и
- ц) доставне службе суда.

Особа која врши достављање дужна је да на захтјев особе којој се достављање врши докаже својство лица овлашћеног за достављање. Достављање се врши сваким даном, у било које вријеме, у стану или на адреси радног мјеста физичког лица, у сједишту државног органа, у канцеларији, односно пословним просторијама правног лица, или у суду кад се лице коме се достављање има извршити тамо затекне. Достављање се може извршити на било којем мјесту ако се врши личним уручењем.

Потврду о извршеном достављању (доставницу) потписују прималац и достављач. Прималац на доставници треба да јасно назначи датум пријема, име и у ком својству прима писмено. Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће потписати доставницу и ставиће напомену зашто прималац није ставио свој потпис.

Избјегавањем пријема судских писмена само одуговлачите почетак/ток парнице.)

7 Више о начину достављања писмена доступно на: <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-parnicnom-postupku.html>, Закон о парничном поступку РС, глава XVII, чланови 337-355.

5.1.1. Како написати одговор на тужбу?

Прво требате пажљиво прочитати тужбу и идентификовати наводе, чињенице и доказе са којима се не слажете како бисте могли исте оспоравати. Затим, наведите своје аргументе којима оспоравате тужбу и побрините се да имате доказе којима ћете доказати Ваше наводе. Не постоји судска такса за подношење одговора на тужбу.

5.1.2. Елементи одговора на тужбу

Одговор на тужбу мора да садржи:

- а. назив суда,
- б. назив тужиоца и туженог, са подацима о њиховим адресама пребивалишта, односно сједишта ако се ради о правним лицима,
- ц. ознаку/број предмета,
- д. могуће процесне приговоре,
- е. разлоге због којих се тужбени захтјев оспорава,
- ф. чињенице на којима се заснивају наводи,
- г. доказе којима се утврђују те чињенице, и
- х. потпис.

У уводу одговора на тужбу важно је да истакнете да ли тужбени захтјев оспоравате у цијелости или дјелимично (зависно о конкретном случају) и да наведете разлоге за то. Након тога изнесите чињенице на којима заснивате наводе, као и доказе који утврђују те чињенице.

5.1.3. Које приговоре могу/морам истакнути у одговору на тужбу?

Приговор је средство које имате на располагању, а којим штитите своја права.

Приговарати можете на постојање одређених процедуралних неправилности. Нпр. ако већ постоји поступак по истом питању, ако је ствар већ пресуђена, ако се тужилац одрекао таквог тужбеног захтјева раније, или ако суд није надлежан да одлучи о томе. То су тзв. процесни приговори.

Такође, приговарати можете и на постојање одређених чињеница (тзв. материјални приговори).

У пракси се најчешће ради о сљедећим материјалним приговорима:

- Приговор недостатка активне легитимације (ако тужилац није подобан да буде тужилац);
- Приговор недостатка пасивне легитимације (ако тужени није подобан да буде тужени).

Примјер недостатка активне легитимације: Особа А је тужила особу Б за накнаду штете коју је особа Б учинила особи Ц. Особа Б има право приговора недостатка активне легитимације особе А. Особа А није особа која је претрпјела штету (то је Особа Ц) и нема право на подношење тужбе.

Примјер недостатка пасивне легитимације: Особа А је тужила особу Б за накнаду штете, и особа Б није учинила штетну радњу, већ особа Ц. Особа Б има право приговора пасивне легитимације и изјавити да не може бити тужени у поступку.

- Приговор који указује да је прошао рок застаре за извршење захтјева. Рокови застаре су рокови у оквиру којих тужилац може тражити извршење пред судом. Ови рокови су дефинисани Законом о облигационим односима⁸ те је потребно да консултујете исти како бисте видјели да ли се ради о застарјелом потраживању.

8

Члан 77, Закон о облигационим односима, доступан на веб страници: <http://www.nados.ba/dokumenti/hr/zakon/Zakon-o-obligacionim-odnosima-FBiH-RS.pdf>

- Приговор на недоспјелост потраживања - ако дуг није доспио на наплату, односно ако није протекао рок у којем сте били обавезни извршити обавезу за коју Вас се тужи.
- Приговор на неиспуњење уговора - од Вас се тражило да извршите своју уговорну обавезу, али само након или истовремено са извршењем друге странке, а друга странка то није извршила.
- Приговор који се односи на ваљаност документације коју је доставила друга странка. Приговарати можете нпр. уколико достављени документ нема печат, или није сачињен у прописаној форми.

5.1.4. Шта да тражим од суда?

Одговор на тужбу мора садржавати упутство/захтјев суду о томе шта учинити са тужбом. Ако у Вашем одговору истичете процесне неправилности, требали бисте тражити одбацивање тужбе. У свим осталим случајевима требали бисте тражити од суда да одбаци тужбу као неосновану. Погледајте примјер одговора на тужбу у наслову "Пресуда".

5.2. Подношење одговора на тужбу

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Имате 30 календарских дана од датума пријема тужбе да поднесете Ваш одговор.

Суд ће Вас информисати о року приликом слања тужбе. Рок од 30 дана се броји тако да се сви (па и нерадни) дани рачунају од првог идућег дана од дана пријема тужбе. Ако посљедњи дан рока пада на нерадни дан (недјеља или државни празник), онда рок истиче наредног радног дана.

Веома је важно да поднесете одговор на тужбу на вријеме. Ако то не учините, суд може донијети пресуду у корист тужиоца.

Одговор на тужбу подносите на сљедећи начин:

- Одговор на тужбу подносите суду, не тужиоцу,
- Водите рачуна да одговор поднесете у довољном броју примјерака: један примјерак за суд и један за тужиоца/е; сачувајте један примјерак одговора и доказа за Вашу евиденцију - то ће Вам требати у току поступка,
- Назначите број судског предмета у одговору,
- Одговор на тужбу, заједно са одштапаним доказима, можете поднијети суду лично (на њега ће Вам у суду ставити печат пријема) или препорученом поштом са повратницом.

Тужбени захтјев је могуће побијати у цијелости или дјелимично. Зависно о приступу, одговор на тужбу ће се разликовати у погледу наведених процесних приговора, разлога због којих се захтјев оспорава и чињеница на којима се заснивају наводи. Кључна разлика ће бити Ваш захтјев суду, тј., шта тражите од суда да учини.

Погледајте примјере различитих доказа и формулација захтјева у примјеру испод, поглавље „Пресуда“.

Примјер 2: Одговор на тужбу

ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ
БАЊА ЛУКА

На број: (уписати број предмета)
Бања Лука, 12.10.2018. године

ТУЖИЛАЦ: „ПРОМЕТ“ д.о.о. Бијељина, ЈИБ 1234567890123, улица Привредничка бр. 10, 76300 Бијељина, заступано по законском заступнику директору Петру Петровићу

ТУЖЕНИ: "КОМЕРЦ" а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул. Берзанска бр. 233, 78000 Бања Лука, заступано по законском заступнику директору Митар Митровић

ОДГОВОР НА ТУЖБУ

Ради: дуга

Всп. 19.333,60 КМ

Тужени је примио тужбу на одговор дана 10.10.2018. године, те у остављеном року, благовремено, изјављује одговор на тужбу и истиче да је тужба неоснована _____ (додајте ако је тужба у цијелости или дјелимично неоснована).

- *Наведите све процесне приговоре и разлоге због којих се тужбени захтјев оспорава (погледати наслов 5.1.3.).*

- *Наведите све доказ(е) којима потврђујете горе наведене чињенице.*

Примјер доказа када се у цијелости побија тужбени захтјев:

Доказ: увид у Споразум о исплати дуга у ратама од 19.12.2017.

Тужени је цјелокупан дуг од 20.000,00 КМ измирио тужиоцу дана 03.03.2018. године, те тужилац према туженом више нема никаквих потраживања. Тужени је измирио

цјелокупну обавезу према тужиоцу, што је видљиво из банковног извода са рачуна туженог од 03.03.2018. године.

Доказ: Банковни извод од 03.03.2018.

Примјер доказа када се дјелимично побија тужбени захтјев:

Доказ: увид у Споразум о исплати дуга у ратама од 19.12.2017.

Надаље, тужени истиче и приговор недоспјелости потраживања. Споразумом о исплати дуга у ратама од 19.12.2017. године утврђен је број и доспјелост сваке појединачне рате. Имајући у виду када је тужба поднијета, јасно је да на плаћање нису доспјеле све рате, те у том случају не постоји обавеза туженог да тужиоцу исплати дуг у цијелости.

На крају, тужени истиче да је исплатио већи дио доспјелог дуга дана 03.03.2018. године. Тужени сматра да у тренутку давања одговора на тужбу тужиоцу дугује само износ од 1.500,00 КМ.

Доказ: Банковни извод од 03.03.2018.

Дакле, већи дио дуга није доспио на плаћање, док је дио дуговања тражен у тужби већ измирен.

Тужени предлаже да суд након проведеног поступка донесе с л е д е ћ у:

П Р Е С У Д У

Формулишите захтјев у погледу онога што тражите од суда, на примјер:

Примјер када побијате тужбени захтјев у цијелости:

Одбија се као неоснован тужбени захтјев тужиоца у цијелости. Обавезује се тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка, а све у року од 15 календарских дана од дана правоснажности пресуде, под пријетњом принудног извршења.

П Р Е С У Д У

Примјер када дјелимично побијате тужбени захтјев:

Тужбени захтјев тужиоца се одбија као неоснован у дијелу у којем тужбени захтјев прелази износ дуга од 1.500,00 КМ. Обавезује се тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка, а све у року од 15 календарских дана од дана правоснажности пресуде, под пријетњом принудног извршења.

- У прилогу: одговор на тужбу у 2 примјерка, докази из одговора на тужбу.

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА

5.3. Шта могу учинити ако тужилац затражи привремене мјере обезбјеђења?

Ако је тужилац суду против Вас предложио привремене мјера обезбјеђења⁹ (види поглавље 4.2.) суд ће Вам доставити приједлог за одређивање мјера обезбјеђења заједно са прилозима, уз обавијест да можете поднијети писмени одговор на приједлог за одређивање мјере обезбјеђења у року од 8 календарских дана. Суд може одредити привремену мјеру обезбјеђења и без тога да Вас претходно обавијести и саслуша. То ће се десити ако је предлагач обезбјеђења учинио вјероватним да је мјера обезбјеђења основана и хитна и да би се другачијим поступањем изгубила сврха мјере обезбјеђења. У том случају суд ће Вам доставити одлуку одмах. Ви имате право да у року од 3 календарска дана у свом одговору оспорите разлоге за одређивање привремене мјере обезбјеђења, након чега суд мора заказати рочиште у наредна 3 календарска дана.

По општим правилима имовинског права, имате право на накнаду штете која Вам је нанесена мјером обезбјеђења за коју је утврђено да је била неоснована или коју предлагач обезбјеђења није оправдао.¹⁰

⁹ Узимајући у обзир сложеност поступка, ако је тужилац поднио захтјев за привремену мјеру или је одлуку о привременим мјерама већ донио надлежни суд, препоручујемо да се обратите адвокату.

¹⁰ Закон о парничном поступку РС, чланови 268 – 290, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-parnicnom-postupku.html>.

РОЧИШТА НА СУДУ

VI РОЧИШТА НА СУДУ

Након што тужени достави одговор на тужбу, суд ће заказати припремно рочиште. Најмање два, а по потреби и више рочишта биће одржано у парничном поступку. Прво, одржаће припремно рочиште (погледајте 6.1.2.), а након завршетка припремног рочишта одржаће се главна расправа (погледајте 6.1.3.). И припремно рочиште и главна расправа могу се одржати као један или више рочишта на суду.

6.1. Како припремити излагање, шта понијети са собом на суд, гдје је судница?

Циљ припремног рочишта је да припреми обје странке и суд за главну расправу. Суд ће Вам послати писмену обавијест о датуму и времену одржавања рочишта, као и о броју суднице у којој ће се рочиште одржати.

Са собом требате понијети све што ће Вам помоћи да расправљате о предмету. Поред тужбе и одговора на тужбу, требате понијети све доказе који ће поткријепити Ваше чињенице и које ћете користити у судници.

6.1.1. Шта ако се не појавим на припремном рочишту?

- Ако сте тужилац и уредно сте обавијештени о датуму и термину одржавања рочишта, а на исто се не појавите без претходног оправдања, сматраће се да је тужба повучена. У овом случају, снесите трошкове поступка.
- Ако сте тужени и уредно сте обавијештени о датуму и термину одржавања рочишта, а на исто се не појавите без претходног оправдања, рочиште ће се одржати без Вас. Сносићете трошкове поступка само у случају да суд досуди у корист тужиоца.
- Ако сте из објективних разлога спријечени да присуствујете припремном рочишту, можете затражити од суда да одгоди рочиште. Захтјев за

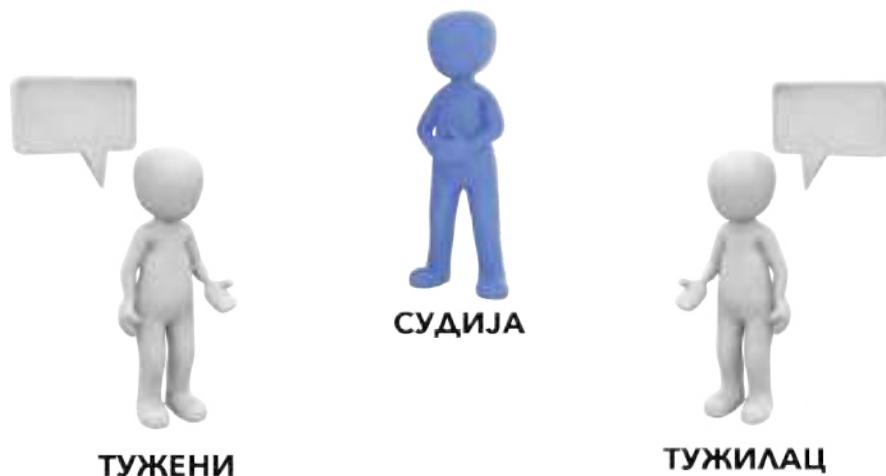
одгоду морате поднијети прије заказаног рочишта.¹¹ Поред изношења разлога који Вас спречавају да присуствујете рочишту, морате их подржати и доказима. Ако суд усвоји захтјев и одгоди рочиште, обавијестиће странке о новом датуму. У супротном, ако захтјев за одгодом није прихваћен, рочиште ће се одржати онако како је првобитно заказано.

6.1.2. Како тече припремно рочиште?

Ово је прва прилика да се сусретнете са судијом и особом која заступа другу странку.

Имајте на уму да будете испред суднице на вријеме и чекајте да будете позвани да уђете у судницу.

Изглед суднице: ко сједи гдје?

¹¹ Захтјев странке (тужиоца или туженог) за одлагање рочишта због постојања оправданих разлога или више силе мора се поднијети до краја радног дана након настанка таквих разлога или више силе. Суд ће размотрити захтјев у најкраћем могућем року након истека два дана од дана подношења захтјева. У случају да суд прими одговор друге странке прије истека рока, размотриће захтјев што је прије могуће након примитка одговора.

Почиње рочиште

Судија води поступак. На самом почетку судија утврђује ко је присутан и ко су странке у поступку и захтијева излагање тужбе и одговора на тужбу. Ако остајете при свим наводима из тужбе/одговора на тужбу, то требате изјавити кратко и јасно. Током цијелог поступка судија диктира наводе записничару који води записник.

Током цијелог поступка судија ће Вам се обратити када жели чути Вашу изјаву, не морате се бринути о томе када је Ваш ред да говорите.

Ако не разумијете питање судије, слободно тражите да га појасни. Ако желите нешто рећи или приговорити обратите се судији, немојте се директно обраћати супротној странки. Потрудите се да Ваше обраћање према суду увијек буде с поштовањем и да када говорите то радите стојећи. Генерално судија ће водити рачуна о томе да нисте професионални парничар и информисаће Вас о Вашим правима током поступка.

Ако судија процијени да не можете да се јасно и одређено изјасните о предмету расправљања, упозориће Вас на потребу да ангажујете пуномоћника.¹²

Припремно рочиште је посљедња прилика да предложите додатне доказе. Навођење и изношење нових доказа неће бити дозвољено након припремног рочишта. Изузетно, странке могу изнијети нове чињенице и нове доказе након припремног рочишта и током главне расправе, али само ако докажу да нису они криви што их нису могли предложити раније.

Ако сте тужилац, на припремном рочишту можете и преиначити тужбу.

На припремном рочишту суд ће одлучити о предметима о којима ће се расправљати и доказима који ће се изводити. С тим у вези, приликом предлагања доказа, истакните и објасните зашто сте понудили одређене доказе и које околности и чињенице њима поткрепљујете. Ако не објасните суду зашто сте предложили одређене доказе, суд Вам можда неће дозволити кориштење истих.

¹² Ако странка (тужилац или тужени) одлучи ангажовати адвоката, суд ће одгодити рочиште и заказати ново, које ће се одржати у законском року од 30 календарских дана.

Ако супротна странка поднесе нове доказе на припремном рочишту, можете тражити од суда одлагање припремног рочишта како бисте имали времена да прегледате нове доказе и изјасните се на исте.¹³

Суд неће прихватити захтјеве за одлагање за доказе који су већ предложени у тужби/одговору на тужбу.

На крају рочишта, и тужилац и тужени требају узети свој примјерак записника.

6.1.3. Шта се догађа на главној расправи, како тече главна расправа?

У правилу, суд ће на припремном рочишту одредити датум и термин одржавања главне расправе.

Суд ће упутити позив свједоцима на адресу коју Ви предложите/наведете. Уколико сте предложили свједоке, а суд током припремног рочишта одредио њихово саслушање на главној расправи, можете их усмено обавијестити о датуму њеног одржавања.

Главна расправа се одвија слиједећим редом:

- а. тужилац укратко излаже сва битна питања из тужбе, укључујући извођење доказа читањем исправа;
- б. тужени укратко излаже одговор на тужбу укључујући извођење доказа читањем исправа;
- ц. ако је саслушање странака предложено као доказ, странке се саслушавају; прво тужилац, а затим тужени;
- д. саслушавају се свједоци, и то прво свједоци тужиоца, а затим свједоци туженог.

¹³ Законски рок за захтјев је 8 календарских дана, а ново рочиште ће бити одржано по закону у року од 30 календарских дана.

Странку прво испитује њен пуномоћник, па затим супротна странка. Ако странка нема пуномоћника, испитивање врши суд.

Свједока прво испитује странка која га је предложила, а потом друга странка. Уколико је потребно, странка која је предложила свједока може испитати истог свједока поново. Када испитујете свједока, фокусирајте се на питања која су Вам важна како бисте доказали чињенице и околности на које се позивате. Када испитујете свједока којег је предложила друга странка, фокусирајте се на постављање питања која ће подржати Ваше изјаве и оповргнути тврдње друге странке. Сугестивно испитивање као и постављање нерелевантних питања није допуштено, и можете уложити приговор ако примижетите да друга странка поставља таква питања. Суд такође има право да испитује свједоке.

е. Изводе се остали докази, укључујући и вјештачење

Ако сте странка која предлаже вјештачење, дужни сте навести предмет и обим вјештачења и предложити вјештака. Суд ће одлучити о предложеном вјештачењу и против ове одлуке се не може уложити жалба. Међутим, имате право на приговор у записнику и судија може о приговору одлучити одмах на рочишту или у пресуди. Ако се вјештачење прихвати као доказ у поступку, вјештак ће увијек бити позван и саслушан на главној расправи. Суд је дужан да о налазу и мишљењу вјештака обавијести странке најкасније 8 календарских дана прије саслушања.

ф. Износи се завршно излагање

Након извођења свих доказа, обје странке, почевши од тужиоца, имају право да изнесу завршно излагање, којим се резимирају правни и чињенични аспекти предмета. Резимирајте наводе обје странке и покушајте објаснити зашто су Ваши аргументи исправни, а аргументи друге странке погрешни. Учините то наводећи чињенице и доказе које сте поднијели у току поступка. Наведите изјаве свједока како бисте скренули пажњу судије на кључна питања. Важно је да увјерите суд у тачност Ваших изјава. Такође, завршна ријеч је одлична прилика да скренете пажњу судије на све што сматрате важним.

Суд може допустити тужиоцу да се укратко изјасни на завршно излагање туженог. Ако сте тужилац и ако сматрате да је неопходно да се изјасните на завршну ријеч туженог, то можете урадити.

Све што кажете ући ће у записник и може бити важно за доношење пресуде. Примјер записника је доступан на web страници, стр. 177: <http://adi.org.ba/wp-content/uploads/2019/10/Primjer-sudskog-zapisnika-str.-177.pdf>.

Ако је тужиоцу допуштено да се изјасни на завршно излагање туженог, и тужени ће имати право да се укратко изјасни на кончане наводе тужитеља. Ако сте тужени и сматрате потребним да се осврнете на завршне ријечи тужиоца, можете то учинити.

6.2. Пресуда

Након саслушања, судија доноси пресуду о случају. Суд одлучује о предмету спора и о свим осталим питањима - додатним захтјевима странке. Ако постоји више захтјева, суд ће о свима њима одлучити јединственом пресудом. Пресуда садржи сљедеће: ознаку суда, увод који указује на састав суда и имена странака у парници, и оперативни дио пресуде - одлуку, образложење и информације о доступном правном лијеку. Примјер пресуде доступан је на сљедећој web страници: http://adi.org.ba/wp-content/uploads/2019/10/Primjer-presude_privredni-spor.pdf.

Имајте на уму: Странке, тј. њихови заступници или адвокати, морају преузети пресуду на суду, суд им исту неће доставити.

VII.

**МОГУЋЕ СИТУАЦИЈЕ
НАКОН ДОНОШЕЊА ПРЕСУДЕ**

VII МОГУЋЕ СИТУАЦИЈЕ НАКОН ДОНОШЕЊА ПРЕСУДЕ

7.1. Како поднијети жалбу другостепеном суду?

Уколико сте незадовољни исходом спора, без обзира да ли сте тужени или тужилац, можете поднијети жалбу против првостепене пресуде другостепеном суду (погледајте Поглавље II - Ток парничног поступка у РС).

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Жалбу можете поднијети у року од 30 календарских дана од дана доставе пресуде. Рок за жалбу на првостепену пресуду у мјеничним и чековним споровима је 15 календарских дана.

Рок за подношење жалбе је наведен у пресуди у дијелу поука о правном лијеку.

Имајте на уму: Ако су странке биле уредно обавијештене о датуму доношења пресуде, рок за жалбу против пресуде почиње тећи првог наредног дана након тог датума.

Ако поднесете жалбу, пресуда неће постати правомоћна у дијелу који оспоравате жалбом. Уколико пресуду оспоравате у цијелости, она уопште неће постати правомоћна. То значи да друга странка неће бити у могућности да изврши оспорену пресуду (дио пресуде).

Другостепени суд одлучује о жалби поднесеној против првостепене пресуде. На примјер, уколико је пресуду донио Окружни привредни суд у Бањој Луци, о жалби ће одлучити Виши привредни суд. Жалба се подноси путем поште или лично првостепеном суду који је донио првостепену пресуду. Жалба треба бити достављена у довољном броју примјерака за суд и супротну странку.

Жалба мора садржавати:

- а. ознаку пресуде против које се изјављује жалба (навести број и датум пресуде),
- б. изјаву да се пресуда побија у цјелини или у одређеном дијелу (навести којем дијелу),
- ц. разлог(е) жалбе,
- д. потпис и печат подносиоца жалбе.

Ако жалба не садржи горе наведене податке сматраће се непотпуном. У том случају, суд ће од Вас тражити да исту допуните. Ако не допуните жалбу како је затражено, суд ће одбацити жалбу.

У жалби се не могу износити нове чињенице и предлагати нови докази. У изузетним случајевима можете предложити нове чињенице и доказе у вријеме жалбе, али само у случају да их без своје кривње нисте могли изнијети односно предложити до закључења главне расправе.

Подносилац жалбе може побијати првостепену пресуду из сљедећих разлога:

- а. Повреде одредаба парничног поступка. На примјер: суд је донио пресуду без заказивања главне расправе; суд базира пресуду на доказу који није могао бити употребељен као доказ јер није предложен као доказ на припремном рочишту.
- б. Погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања. Суд је пропустио да тачно утврди чињенично стање.
- ц. Погрешне примјене материјалног права. Суд је погрешно примијенио одредбе закона, тј. примијенио је закон који не може бити примијењен на предмет спора (нпр. Закон о заштити потрошача је примијењен на спор између правних лица).

Првостепени суд ће прије упућивања жалбе другостепеном суду послати жалбу другој странки на одговор.

Другостепени суд ће испитати првостепену пресуду у дијелу који је оспораван жалбом и биће ограничен разлозима наведеним у жалби.

Примјер 3: Жалба

ВИШИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ

БАЊА ЛУКА

путем

ОКРУЖНОГ ПРИВРЕДНОГ СУДА У БАЊОЈ ЛУЦИ

БАЊА ЛУКА

На број: (уписати број предмета)

Бијељина, 30.05.2019. године

ТУЖИЛАЦ: „ПРОМЕТ“ д.о.о. Бијељина, ЈИБ 1234567890123, улица Привредничка бр. 10, 76300 Бијељина, заступано по законском заступнику директору Петру Петровићу

ТУЖЕНИ: "КОМЕРЦ" а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул. Берзанска бр. 233, 78000 Бања Лука, заступано по законском заступнику директору Митру Митровићу

Ж А Л Б А

Окружни привредни суд у Бања Луци је донио Пресуду број (уписати број предмета) дана 20.05.2019. године којом је усвојен тужбени захтјев тужиоца у цијелости као основан. Незадовољан таквом одлуком тужени изјављује жалбу на наведену пресуду, и то због:

- *Наведите из којих разлога побијате првостепену пресуду, на примјер:*

- повреде одредаба парничног поступка,
- погрешно утврђеног чињеничног стања,
- погрешне примјене материјалног права.

- *Наведите шта предлагете суду, на примјер:*

Па предлаже да другостепени суд наведену пресуду преиначи на начин што ће тужбени захтјев у цијелости одбити као неоснован или што ће првостепену пресуду поништити и поступак вратити првостепеном суду на поновно рјешавање.

Водите рачуна да наведете све законске одредбе, чињеничне и материјалне доказе на којима заснивате Вашу жалбу.

- Наведите шта тачно тражите од суда, на примјер:

Сходно наведеном, тужени предлаже да другостепени суд усвоји жалбу туженог у цијелости као основану, те да преиначи првостепену пресуду на начин да (i) одбије тужбени захтјев тужиоца у цијелости као неоснован, или да (ii) дјелимично усвоји тужбени захтјев тужиоца у износу од 19.333,60 КМ са законским затезним каматама, а да у сваком случају обавезе тужиоца да туженом накнади трошкове парничног поступка у року

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА ЖАЛБЕ

7.2. Да ли сам обавезан да поднесем одговор на жалбу и шта одговор треба да садржи?

Одговор на жалбу није обавезан. Међутим, у сваком случају ће бити корисно уколико у одговору на жалбу дате контра аргументе на наводе које је изнио жалитељ.

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Одговор на жалбу се подноси у року од 8 календарских дана од дана пријема жалбе.

Примјер 4: Одговор на жалбу

ВИШИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ

БАЊА ЛУКА

путем

ОКРУЖНОГ ПРИВРЕДНОГ СУДА У БИЈЕЉИНИ

БИЈЕЉИНА

На број: (уписати број предмета)

Бијељина, 08.07.2019. године

Број предмета: (уписати број предмета)

ТУЖИЛАЦ: „ПРОМЕТ“ д.о.о. Бијељина, ЈИБ 1234567890123, улица Привредничка бр. 10, 76300 Бијељина, заступано по законском заступнику директору Петру Петровићу

ТУЖЕНИ: "КОМЕРЦ" а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул. Берзанска бр. 233, 78000 Бања Лука, заступано по законском заступнику директору Митру Митровићу

ОДГОВОР НА ЖАЛБУ

Дана 10.11.2018. године тужилац је запримио Жалбу на Пресуду Окружног привредног суда број горњи од 05.11.2018. године, те благовремено и у остављеном року истиче сљедеће:

Жалба је у потпуности неоснована.

- *Наведите из којих разлога побијате жалбу, на примјер:*

- због повреде одредаба парничног поступка,
- због погрешно утврђеног чињеничног стања,
- због погрешне примјене материјалног права,
- доказе којима поткрепљујете наведене чињенице.¹⁴

- *Наведите Ваш приједлог суду, на примјер:*

На основу свега претходно наведеног јасно је да је жалба туженог у цијелости неоснована, те сходно томе предлажемо да суд одбије жалбу у цијелости као неосновану, као и да обавезе туженог да тужиоцу надокнади трошкове који су настали поводом састављања овог Одговора на жалбу, у складу са трошковником у прилогу (трошковник навести уколико је било додатних трошкова за састављање одговора).

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА ЖАЛБЕ

VIII.

**ШТА СЕ ДЕШАВА УКОЛИКО
ПРОПУСТИМ ЗАКОНСКИ РОК
У ТОКУ ПОСТУПКА?**

VIII ШТА СЕ ДЕШАВА УКОЛИКО ПРОПУСТИМ ЗАКОНСКИ РОК У ТОКУ ПОСТУПКА?

8.1. Подношење приједлога за повраћај у пређашње стање

Ако пропустите рочиште или рок (нпр. не појавите се на рочишту или не уложите жалбу благовремено, итд.), па због тога наступе посљедице и изгубите право на подузимање те радње, можете поднијети приједлог за повраћај у пређашње стање.

Примјер 5: Поднесак

Окружни привредни суд у Бања Луци
Број предмета: (уписати број предмета)

У складу са члановима 328. и 329. Закона о парничном поступку Републике Српске овим путем и у законском року, подносим

ПРИЈЕДЛОГ ЗА ПОВРАЋАЈ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ

Дана 02.11.2018. године запримио сам Рјешење Основног суда у Бањој Луци којим се тужба у предмету број _____ сматра повученом. Наиме, нисам приступио на припремно рочиште заказано за дан 01.10.2012. године, те је судија поступајући у складу са чланом 84. став 1. ЗПП донио Рјешење да се тужба у овој правној ствари сматра повученом.

- *Наведите чињенице којима поткрепљујете захтјев, као на примјер лоше здравствено стање.*
- *Доставите доказ суду, на примјер:*

Доказ: Налаз специјалисте Универзитетског клиничког центра у Бањој Луци

- *Наведите шта тражите од суда, на примјер:*

Имајући у виду наведене чињенице и доказе, предлажем да суд поводом овог Приједлога поступи у складу са чланом 332. став 2. ЗПП, тј. закаже рочиште поводом одлучивања о Приједлогу за повраћај у пређашње стање, те у коначници дозволи повраћај у пређашње стање, односно поврат у фазу припремног рочишта у овој правној ствари.

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА ЗАХТЈЕВА

Суд може усвојити приједлог за повраћај у пређашње стање ако оцијени да је до пропуштања дошло усљед оправданих разлога који се нису могли предвидјети нити избјећи (нпр. изненадна болест, саобраћајна несрећа и сл.).

Кад се допусти повраћај у пређашње стање, поступак се враћа у оно стање у којем се налазио прије пропуштања.

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Приједлог за повраћај у пређашње стање подноси се у року од 8 календарских дана од дана када је престао разлог који је узроковао пропуштање.

Ако је странка тек касније сазнала за пропуштање, приједлог се може поднијети рачунајући од дана кад је за то сазнала. Ако је од дана пропуста прошло 60 календарских дана, повраћај у пређашње стање се не може одобрити.

Ако сте пропустили радњу и поднијели приједлог за повраћај у пређашње стање, требате истовремено са подношењем приједлога обавити и пропуштену радњу. На примјер, приједлог за повраћај у пређашње стање мора бити попраћен одговором на жалбу. Суд ће заказати рочиште у вези са приједлогом за повраћај у пређашње стање, осим у случају када су чињенице на којима се приједлог заснива општепознате. На рочишту морате усмено изложити разлоге који су довели до пропуштања и за то приложити доказе.

8.2. Какву одлуку може донијети суд?

Суд може усвојити или одбити приједлог за повраћај у пређашње стање и о томе ће упознати странке у поступку.

8.3. Имам ли могућност жалбе и којем суду?

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Жалба против рјешења којим се одбија приједлог за повраћај у пређашње стање је дозвољена у року од 8 календарских дана од дана пријема рјешења.

Рјешење којим се одбија приједлог за повраћај ће садржати поуку о правном лијеку, рок, и назнаку суда којем можете уложити жалбу.

IX.

**ОСНОВЕ
ПОСТУПКА ЛИКВИДАЦИЈЕ**

IX ОСНОВЕ ПОСТУПКА ЛИКВИДАЦИЈЕ

9.1. Како се покреће поступак ликвидације?

Ликвидација друштва је процес обустављања дјелатности друштва који доводи до његовог затварања. То је процес рјешавања односа с пословним партнерима, владом, запосленима, сувласницима компаније и инвеститорима. Ликвидација се проводи кад је друштво солвентно (тј. када имовина друштва прелази своје обвезе).

Ликвидација се проводи:

- када суд забрани рад правног лица, односно када државни орган изрекне мјеру трајне забране даљег обављања дјелатности правног лица. У овом случају, заступник надлежног државног органа подноси приједлог за отварање ликвидационог поступка пред надлежним судом;
- када је правоснажним рјешењем суда утврђена ништавост уписа у судски регистар или ништавост оснивања правног лица. У овом случају, суд који је утврдио ништавост просљеђује рјешење о ништавости надлежном ликвидационом суду који, по службеној дужности, покреће ликвидациони поступак;
- приједлогом за покретање ликвидационог поступка - одлуком скупштине друштва. У овом случају оснивач овлашћен за заступање или орган овлашћен за заступање друштва обавезан је поднијети приједлог за покретање ликвидационог поступка.

9.2. Који документи морају бити приложени уз приједлог за покретање ликвидације?

Да би се на суду покренуо ликвидациони поступак, потребно је доставити сљедеће документе:

- а. одлуку о престанку рада предузећа коју доноси особа овлашћена за заступање, правомоћну одлуку надлежног органа којом је изречена мјера забране обављања дјелатности, правомоћну одлуку надлежног суда којом је утврђен престанак пословног субјекта, или правомоћну одлуку надлежног суда који је изрекао казну престанка правног лица,
- б. важећи извод из судског регистра, који није старији од 15 дана од дана подношења приједлога за покретање ликвидационог поступка,
- ц. биланс стања и биланс успјеха предузећа за претходну фискалну годину,
- д. потврду о стању рачуна предузећа издату од стране Централне банке БиХ или Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге РС, која није старија од 8 дана од дана подношења приједлога за покретање ликвидационог поступка,
- е. потврду о плаћеним порезима издату од стране Пореске управе која није старија од 15 дана од дана подношења приједлога за покретање ликвидационог поступка,
- ф. потврду о измиреним обавезама издату од стране Управе за индиректно опорезивање БиХ о измиреним индиректним порезима која није старија од 15 дана од дана подношења приједлога за покретање ликвидационог поступка,
- г. тачну адресу и,
- х. доказ о уплаћеној судској такси.

Документе је потребно предати окружном привредном суду на чијем се подручју налази сједиште или пребивалиште подносиоца захтјева за ликвидацију.

Примјер 6: Приједлог за провођење ликвидационог поступка

ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ

Владике Платона 2.

Бања Лука

Бања Лука 23.04.2019

ПРЕДЛАГАТЕЉИ: „КОМЕРЦ“ а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул. Берзанска бр.
233, 78000 Бања Лука

РАДИ ликвидације

ПРИЈЕДЛОГ ЗА ПРОВОЂЕЊЕ ЛИКВИДАЦИОНОГ ПОСТУПКА

На основу члана 4. Закона о ликвидационом поступку РС, предлагач, у својству оснивача предлаже покретање ликвидационог поступка над друштвом „КОМЕРЦ“ а.д. Бања Лука и именовање Петра Перића за ликвидатора у предстојећем ликвидационом поступку.

Имајући у виду да Друштво не обавља регистровану дјелатност, оснивач овим путем предлаже провођење ликвидационог поступка над Друштвом. У сврху утврђивања чињеница релевантних за отварање ликвидационог поступка, у прилогу овог приједлога, достављамо Вам сљедеће документе: *(погледајте поднаслов 9.2., листа докумената)*.

Предлагач предлаже да суд у цијелости усвоји овај Приједлог за отварање ликвидационог поступка, те да сходно члану 4. Закона о ликвидационом поступку донесе:

Р Ј Е Ш Е Њ Е

I. Покреће се ликвидациони поступак над друштвом „КОМЕРЦ“ а.д. Бања Лука са сједиштем на адреси улица Берзанска 233, Бања Лука, регистрованог у регистру привредних друштава Округног привредног суда у Бањој Луци под бројем регистрације 0123456789012.

II. За ликвидатора именује се Петар Перић.

ПОТПИС И ПЕЧАТ ПРЕДЛАГАЧА

Савјет:

- Уколико дужи временски период нисте вадиле потврду у Пореској управи, требате поднијети захтјев за потврду најмање 2-3 мјесеца прије него што одлучите да покренете ликвидацију. Ово предлажемо јер постоји могућност да Ваши интерни подаци не одговарају подацима Пореске управе. Уколико интерни подаци не одговарају, мораћете или уплатити дуговања која имате, или доставити доказ Пореској управи да сте иста већ уплатили.
- Савјетујте се са Вашим рачуновођом око тога који би требао бити датум ликвидације, јер ће рачуновођа морати направити почетни ликвидациони обрачун на дан ликвидације. Овај обрачун ћете морати предати суду
- Суд ће одмах одштампати/издати потврду о пријему коју ћете фотокопирати и овјерити, и с којом ћете у Пореској управи одјавити директора. На овај начин ће престати Ваше обавезе за обрачун плата након датума ликвидације.

Ликвидациони поступак се неће окончати док се ти спорови не ријеше коначном одлуком надлежног органа.

9.3. Ко може бити ликвидациони управник?

За ликвидатора, по правилу, треба бити постављен члан досадашњег органа за заступање правног лица. Ако постоје назнаке да се уредна ликвидација не може осигурати путем досадашњих чланова органа за заступање, суд може поставити неку другу особу која испуњава услове за ликвидатора.

9.4. Улога и обавезе ликвидационог управника

Ликвидациони управник је дужан ликвидационом судији доставити сачињени Извјештај о финансијском стању и пословању ликвидационог дужника, а који се састоји од i) пописа имовине, ii) пописа повјерилаца, iii) почетног биланса и iv) остале документације о финансијском стању и пословању ликвидационог дужника. Обавезе предузећа укључују права трећих особа на предметима имовине (на примјер, банке).

Ако ликвидациона вриједност буде недовољна да покрије потраживања повјерилаца,

ликвидациони управник је дужан уновчити имовину предузећа како би намирио та потраживања.

Из имовине предузећа, ликвидациони управник је дужан најприје подмирити трошкове поступка ликвидације, укључујући судске трошкове и таксе, административне и друге накнаде повезане с ангажманом ликвидационог управника, као и друге трошкове потребне за ангажман. Након што се ти трошкови подмире, ликвидатор ће подмирити потраживања повјерилаца пропорционално њиховим удјелима. Сва преостала имовина подијелит ће се између оснивача предузећа пропорционално њиховом власничком удјелу.

Ако постоје спорна потраживања за нема извршног наслова, ликвидациони судија ће, на приједлог ликвидационог управника, упутити повјериоца да покрене парнични поступак ради доказивања таквог потраживања. Од повјериоца ће се тражити да покрене парнични поступак у року од 30 календарских дана од дана оспоравања потраживања. Ако повјерилац то учини, ликвидациони управник ће средства која се односе на то потраживање обезбиједити током диобе имовине. Ако нема довољно средстава за намирење потраживања, диоба се неће вршити до правоснажног окончања парничног поступка. Ако повјерилац не покрене парнични поступак у наведеном року, потраживање се неће узети у обзир приликом диобе.

Ликвидациони управник доставља ликвидационом судији приједлог начина диобе. Након завршетка поступка, ликвидациони управник ће ликвидационом судији доставити извјештај о свим радњама спроведеним током поступка, са доказима о извршеном намирењу повјерилаца, као и извјештај о трошковима ликвидационог поступка.

Ликвидациони управник је лично одговоран за скривљену повреду своје обавезе да имовину уновчи што је најбоље могуће и да прикупљени износ равномјерно подијели.

9.5. Како се заступати на суду?

Ликвидатор је тај који пружа све потребне информације ликвидационом судији у циљу закључења поступка ликвидације.

9.6. Како тече поступак у процесном смислу?

Суд заказује испитно рочиште након што заприми приједлог за покретање ликвидационог поступка. Судија утврђује да ли су испуњени услови за отварање ликвидационог поступка прије испитног рочишта. Уколико суд утврди да су сви услови испуњени, суд ће наложити ликвидационом управнику да објави оглас у Службеним новинама РС којим се позивају сви потенцијални повјериоци да у року од 30 календарских дана пријаве своје потраживање суду. Истовремено суд заказује наредно рочиште.

На другом рочишту суд ће, уколико није било поднесених пријава, донијети рјешење о брисању друштва из регистра, те ће рјешење доставити регистру пословних субјеката. Уколико постоје потраживања, а која се не могу наплатити из ликвидационе масе, суд ће обавијестити ликвидационог управника да је дужан у року од 15 календарских дана поднијети приједлог за покретање стечајног поступка.

9.7. Брисање друштва из регистра – завршетак ликвидације

Након поднешеног доказа о потпуној диоби имовине, суд ће разријешити ликвидационог управника од дужности и закључити процес ликвидације. Закључење поступка ће се јавно објавити на огласној табли суда и интернет страници Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге РС. Изрека рјешења објављује се у Службеном гласнику РС. По правоснажности закључења ликвидационог поступка, суд ће одредити брисање друштва у свим јавним регистрима.

X.

ОСНОВЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

X ОСНОВЕ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

Стечајни поступак се проводи када се утврди платежна неспособност предузећа, што значи да предузеће има активан рачун, али нема средстава да плати дугове својим повјериоцима. У правилу сматра се да је предузеће (дужник) платежно неспособно уколико не измирује своје доспјеле новчане обавезе у непрекидном трајању од 30 календарских дана. Стечај је посебан ванпарнични судски поступак који се проводи ради намирења свих повјерилаца стечајнога дужника. Повјериоци се намирују колективно путем продаје имовине предузећа и подјелом прикупљених средстава.

10.1. Како се покреће стечајни поступак?

Стечајни поступак покреће се приједлогом дужника и/или приједлогом било којег повјериоца који има правни интерес за отварање стечајног поступка.

Суд је обавезан да приједлог размотри у року од 15 календарских дана од дана његовог пријема. У оквиру овог рока судија ће донијети одлуку о износу предујма који је потребан за финансирање претходног поступка.

10.2. Која документација мора бити приложена уз приједлог за покретање стечаја?

У приједлогу је повјерилац дужан да покаже да има потраживање према дужнику и да дужник није у могућности да изврши исплату тих потраживања. Приједлог треба поткријепити одговарајућом документацијом - рачуни, коначне одлуке које су основа за дуг и слично.

10.3. Подношење пријаве потраживања, шта је пријава потраживања и који су њени елементи?

За вријеме стечаја повјериоци би требало да своја потраживања према дужнику пријаве стечајном суду. На овај начин ће стечајни суд и стечајни управник сазнати износе и врсте дуговања која стечајни дужник има према повјериоцима, како би се њихова потраживања могла разврстати и рангирати према исплатним редовима.

У рјешењу о отварању стечајног поступка позивају се повјериоци да пријаве своја потраживања стечајном суду у року од 30 календарских дана.¹⁵

Када подносите пријаву, она мора садржавати сљедеће:

- назив и адресу повјериоца,
- правни основ (пресуда, рјешење, одлука надлежног управног органа, фактуре и сл.) и износ потраживања,
- број трансакционог рачуна повјериоца,
- ЈИБ повјериоца (ако је правно лице) или ЈМБГ (ако је физичко лице).

Уколико је потраживање у иностраној валути, оно треба бити изражено у домаћој валути.

Стечајни управник ће пописати потраживања радника стечајног дужника до дана отварања стечајног поступка.

Ако се води судски или други поступак поводом потраживања, повјерилац ће приликом пријаве потраживања навести орган пред којим се тај поступак води и број предмета под којим је поступак заведен.

Пријава потраживања подноси се у два примјерка, за суд и за стечајног управника.

¹⁵ Погледати члан 100, став 1 Закона о стечајном поступку РС, доступно на: https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpr/planoviintegriteta/infoobuke/Documents/Zakon_o_stecaju.pdf

Примјер 7: Пријава

ОКРУЖНОМ ПРИВРЕДНОМ СУДУ У БАЊОЈ ЛУЦИ

-- на број предмета: ХУ Ст ...

У складу са чл. 169. Закона о стечају РС („Службени глас. РС“ број 16/16) благовремено подносим

ПРИЈАВУ ПОТРАЖИВАЊА

- Стечајни поступак над привредним друштвом (назив привредног друштва)

Сагласно Рјешењу насловљеног суда, донијетог у горе наведеном броју предмета, дана (датум), овим путем пријављујемо новчана потраживања повјериоца (име и презиме повјериоца) према стечајном дужнику (назив привредног друштва), са сједиштем друштва на (адреса), а према доле наведеним подацима.

Стечајни повјерилац:	(Име и презиме);
Пребивалиште стечајног повјериоца:	ХУ
ЈИБ повјериоца:	00000000000
Број жиро рачуна повјериоца: отворен код ХУ;	000000000000

Врста потраживања:	<ol style="list-style-type: none">1. Новчано потраживање по основу извршених неисплаћених услуга (навести), утврђено правоснажном и извршном судском одлуком;2. Новчано потраживање по основу накнаде трошкова парничног поступка утврђено правоснажном и извршном судском одлуком;3. Законске затезне камате на потраживања из тачке 1 и 2 (споредно новчано потраживање).
-----------------------	---

Правни основ потраживања: Пресуда због пропуштања Основног суда у Бањој Луци, број ХУ Малс ... од (датум);

ИЗНОС ПОТРАЖИВАЊА: ХУ КМ

1) Главно потраживање - по основу извршених неисплаћених услуга (навести) у износу од ХУ КМ.

2) Законска затезна камата на износ главног потраживања из претходне тачке, за периоде, како слиједи:

- на износ од ХУ КМ, почев од (датум), до (датум);
- на износ од ХУ КМ, почев од (датум), до (датум);
- у укупном износу од ХУ КМ.

3) Трошкови парничног поступка у предмету Основног суда Бања Лука бр. ХУ Малс ...у износу од ХУ КМ.

4) Законска затезна камата на потраживање из претходне тачке, за период од дана (датум), па до (датум), у укупном износу од ХУ КМ.

Д о к а з: Правоснажна и извршна Пресуда због пропуштања Окружног привредног суда у Бањој Луци, број ХУ Малс ... од (датум);

Бања Лука
(датум)

Стечајни повјерилац

по пуномоћнику:

Прилог:

- Пуномоћ пуномоћника
- Правоснажна и извршна Пресуда због пропуштања Основног суда у Бањој Луци број ХУ Малс ... од (датум);
- Обрачун законских затезних камата на износ главног дуга и трошкова парничног поступка

10.4. Које су последице пропуштања подношења пријаве потраживања?

Потраживања пријављена након истека рока за пријављивање могу се испитати на испитном рочишту, ако то предложи стечајни управник.

Потраживања пријављена од стране повјерилаца након истека рока за пријављивање која нису испитана на испитном рочишту, као и потраживања пријављена најкасније у року од три мјесеца након првог испитног рочишта, али не после објављивања позива за завршно рочиште, могу се испитати на једном или више посебних испитних рочишта на приједлог повјерилаца који нису благовремено пријавили своје потраживање. Та посебна испитна рочишта ће одредити стечајни судија рјешењем, уз услов да у року од 15 календарских дана повјериоци солидарно уплате предужам за покриће трошкова тог рочишта. Ако се предужам не уплати у року, посебно испитно рочиште се неће одржати, а неблагоприятне пријаве бит ће одбачене.

Пријаве које нису поднесене у року од три мјесеца након првог испитног рочишта, као и пријаве поднесене након објављивања позива за завршно рочиште, бит ће одбачене. Стечајни судија ће рјешењем одлучити о одбацивању неблагоприятно поднесених пријава. Рјешење ће бити објављено на огласној табли суда и достављено подносиоцу пријаве, стечајном управнику и стечајном повјериоцу који је предложио одбацивање пријаве.

Подносилац пријаве има право на жалбу против рјешења о одбацивању пријаве. Стечајни управник и било који од стечајних повјерилаца имају право на жалбу против рјешења којим је утврђено да је накнадно поднесена пријава благовремена.

10.5. Могу ли се оспоравати пријављена потраживања и ко може иста оспорити?

Пријављено потраживање могу оспорити стечајни управник, стечајни дужник или повјерилац.

Ако је стечајни управник оспорио неко потраживање, повјерилац ће бити упућен на парницу ради утврђења оспореног потраживања.

Ако је оспорено потраживање за које постоји извршни наслов, стечајни управник је дужан подићи тужбу да докаже основаност оспоравања.

Ако су стечајни дужник или повјерилац на рочишту за испитивање оспорили пријављено потраживање, они могу покренути парницу да докажу основаност оспоравања.

Странка која је дужна да покрене парницу везану за оспорено потраживање мора да покрене ту парницу у року од 30 календарских дана од дана испитног рочишта на којем је потраживање оспорено. Ако странка то не учини, сматрат ће се да се одрекла права на покретање парнице.

10.6. Шта се догађа с уговорима о раду и правима радника након отварања стечајног поступка?

Послије отварања стечајног поступка, по сили закона престају уговори о раду са запосленим. Стечајни управник дужан је писмено обавијестити запослене о престанку радног односа. Међутим, стечајни управник може закључити нове уговоре о раду са лицима која су му потребна за наставак пословања или стечајног поступка.

Потраживања запосленика који могу настати на основу престанка уговора о раду, као што су по основу накнаде штете због пријевременог престанка уговора о раду или отпремнине, могу се остваривати само као стечајна потраживања општег исплатног реда (погледати 10.8. - У којем сам исплатном реду).¹⁶

Уколико стечајни дужник има потребу за новим запосленицима, предност при новом запослењу ће имати запосленици којима је престао радни однос послје отварања стечајног поступка, ако испуњавају услове за рад.

16 Члан 86 Закона о стечајном поступку РС.

10.7. Како ће бити изабран стечајни управник?

Стечајни управник је особа која је положила стручни испит за стечајног управника и налази се на листи стечајних управника. Листе воде окружни привредни судови.

Стечајни судија именује стечајног управника.

10.8. У којем сам исплатном реду?

Намирење повјерилаца из постојећих средстава предузећа (слободне стечајне масе) врши се према сљедећем редослиједу:

- стечајни повјериоци виших исплатних редова – потраживања вишег исплатног реда су (i) потраживања која потичу из периода привремене управе, (ii) потраживања из радног односа запослених за посљедњих 12 мјесеци до дана отварања стечајног поступка - у висини законом утврђене најниже плате и обрачунатих доприноса на најнижу плату, и (iii) потраживања на основу накнаде штете претрпљене због озљеде на раду или професионалне болести;
- стечајни повјериоци општег исплатног реда: повјериоци који у тренутку отварања стечајног поступка имају оправдан имовински захтјев према стечајном дужнику (стечајни повјериоци);
- стечајни повјериоци нижих исплатних редова - на примјер: камате на потраживања стечајних повјерилаца које теку од отварања стечајног поступка, трошкови који су појединим стечајним повјериоцима настали њиховим учешћем у поступку, потраживања која се односе на неку бесплатну услугу стечајног дужника, итд.

Повјериоци каснијег исплатног реда могу се намирити тек пошто буду у цијелости намирени повјериоци претходног исплатног реда. Стечајни повјериоци истог исплатног реда намирују се сразмјерно величини својих потраживања.

Стечајни суд дужан је свако пријављено потраживање са подацима о износима потраживања унијети у табелу. Табела се заједно са приложеним пријавама и исправама излаже у службеним просторијама суда на увид свим учесницима најмање 8 календарских дана прије рочишта за испитивање.

10.9. Како заинтересоване странке могу сазнати шта се догађа у конкретном стечајном поступку?

Одлуке суда којима се покреће претходни поступак, именује стечајни управник или привремени стечајни управник, отвара, обуставља или закључује стечајни поступак, или одбија приједлог за отварање стечајног поступка, објављују се на огласној табли суда и Службеним новинама РС. Остале информације о току стечајног поступка заинтересована лица могу добити у писарници суда. Странке у поступку могу добити информације на веб страници суда коришћењем приступног кода којег додијели суд (погледати параграф 4.1.4. Основни кораци за подношење тужбе).

10.10. Окончање стечајног поступка

Одмах након окончања главне диобе, стечајни судија доноси рјешење о закључењу стечајног поступка. Рјешење, као и разлози за закључење стечајног поступка објављују се у Службеном гласнику РС.

Примјер 8: Рјешење о закључењу стечајног поступка

Окружни привредни суд у Источном Сарајеву, стечајни судија ХУ, у стечајном поступку над стечајним дужником ХУ, (адреса), ван рочишта, 26.4.2018. године донио је сљедеће

РЈЕШЕЊЕ

1. Закључује се стечајни поступак над стечајним дужником у стечајном поступку над (назив и адреса друштва), због недостатка стечајне масе, сходно члану 191. Закона о стечају Републике Српске.
2. Разрјешава се дужности стечајног управника (име, презиме и адреса стечајног управника).
3. Ово рјешење објавиће се у Службеном гласнику Републике Српске и на огласној табли овог суда.
4. По правоснажности овог рјешења исто ће се доставити Одјељењу за регистар овог суда, коме се налаже брисање стечајног дужника из судског регистра.
5. Обавјештавају се стечајни дужник и стечајни управник да правне посљедице закључења стечајног поступка наступају 15 дана након објављивања овог рјешења у Службеном гласнику Републике Српске.

Образложење

Рјешењем овог суда, број: (број рјешења), од 27.2.2018. године, отворен је стечајни поступак над имовином правног лица (назив и адреса предузећа), и за стечајног управника именован је (име, презиме и адреса управника). Оглас о отварању стечајног поступка објављен је у Службеном гласнику Републике Српске, број (број Службеног гласника), од ХХ.

Суд је 19.4.2018. године одржао испитно и извјештајно рочиште, на којем је стечајни управник Суду поднио извјештај о поднесеним пријавама потраживања стечајних повјерилаца, те је Суд исти прихватио.

Укупна пријављена потраживања повјерилаца према стечајном дужнику износе ХХ КМ, од чега су утврђена и призната потраживања у износу од ХХ КМ, а оспорена потраживања

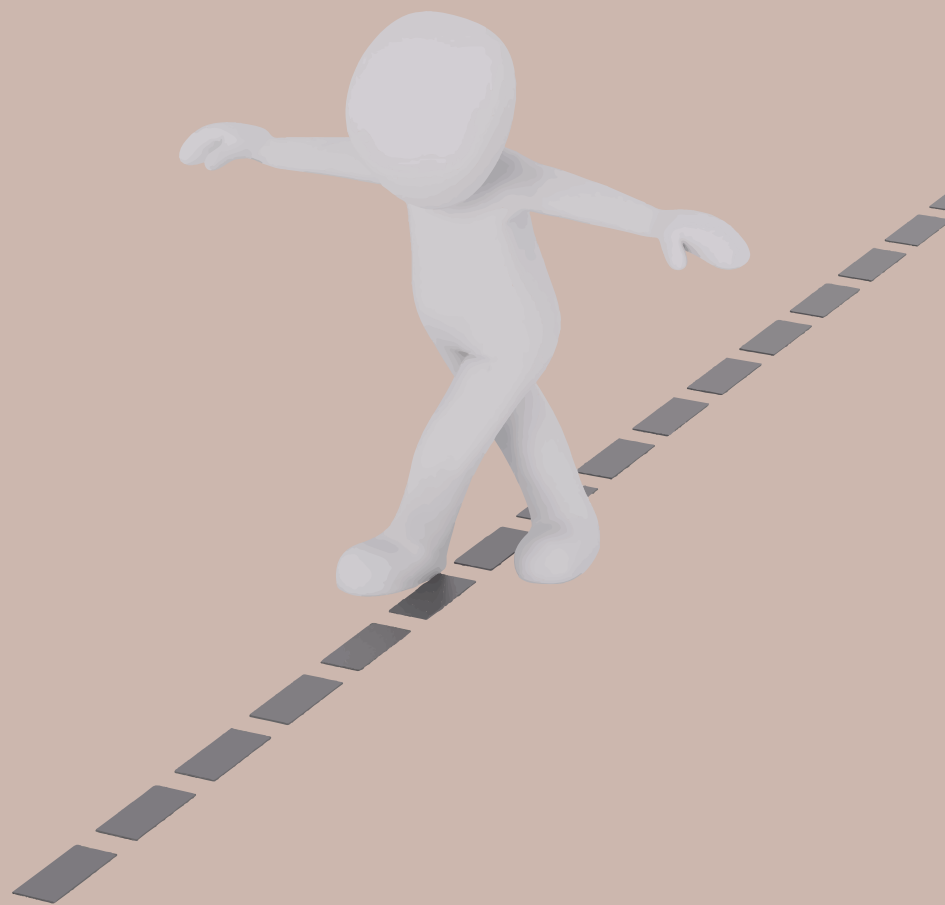
у износу од XX KM, и то у виши исплатни ред признато је пријављено потраживање у износу од XX KM, а у општи исплатни ред пријављена су потраживања у износу од XX KM, од чега су призната потраживања у износу од XX KM, а оспорено потраживање у износу од XX KM. Стечајни управник је такође предложио, с обзиром да стечајни дужник (назив предузећа) нема ни сталне ни текуће имовине из које би се у потпуности измириле обавезе повјерилаца, да се сходно члану 191. Закона о стечају закључи поступак стечаја те да се након правоснажности Рјешења о закључењу предузеће брише из судског регистра.

На основу свега наведеног, Суд је, сходно члану 191., а у вези са чл. 55. и 97. Закона о стечају Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, број (број Службеног гласника), од 2.3.2016. године, одлучио као у изреци.

Поука о правном лијеку

Против овог рјешења дозвољена је жалба Вишем привредном суду у Бањој Луци у року од осам дана од дана објављивања Рјешења у “Службеном гласнику Републике Српске” путем овог суда. Жалба се подноси у два примјерка.

(Број рјешења)

XI.

ОСНОВЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

XI ОСНОВЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

11.1. Како се покреће извршни поступак и који су саставни елементи приједлога за извршење?

Извршни поступак је судски процес којим се правно или физичко лице присиљава да се придржава својих обавеза утврђених извршним документом/исправом.

Извршна исправа је углавном одлука суда, али може бити и нотарска исправа и друге исправе, које је закон предвидио као извршне исправе. Извршни поступак покреће се приједлогом тражиоца извршења. Тражилац извршења је лице (физичко или правно) које покреће поступак и које је издејствовало извршну исправу. Извршеник је лице (физичко или правно) против којег се покреће извршни поступак.

Приједлог за извршење мора садржавати назив суда пред којим се покреће извршење, назив тражиоца извршења и извршеника. Додатно, у приједлогу се обавезно наводи извршна исправа, и наводи се приједлог рјешења и начин извршења у извршном поступку. Изузетно је важно прецизно навести на што је извршење усмјерено (на покретну или непокретну ствар).

Нпр. ако се извршење тражи наплатом новчаних потраживања са рачуна извршеника, потребно је навести бројеве рачуна и банке у којој су рачуни отворени. Ако се извршење тражи продајом покретних или непокретних ствари, неопходно је навести гдје се покретне ствари налазе и извршити њихов попис путем судског извршитеља.

Прије него што предате приједлог за извршење суду, неопходно је да осигурате да извршна исправа садржи *клаузулу правомоћности и извршности*¹⁷ те да извршну исправу са релевантном клаузулом предате уз приједлог. Уколико немате клаузулу, суд неће поступити по достављеном приједлогу.

¹⁷ Првостепени орган (суд) надлежан за административно извршење на рјешење о управном поступку ставља клаузулу правоснажности и извршности.

Примјер 9: Приједлог за извршење

ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ

ТРАЖИЛАЦ ИЗВРШЕЊА: „ПРОМЕТ“ д.о.о. Бијељина, ЈИБ 1234567890123, ул.
Привредничка 10, 76300 Бијељина

ИЗВРШЕНИК: „КОМЕРЦ“ а.д. Бања Лука, ЈИБ 0123456789012, ул. Берзанска 233, 78000
Бања Лука

ПРИЈЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ НА ОСНОВУ

ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ

- на новчаним средствима на рачуну код банке -

I. На основу правоснажне и извршне пресуде Окружног привредног суда у Бањој Луци број (наведите број предмета) дана (датум), Извршеник је обавезан да Тражиоцу извршења исплатити на име трошкова поступка новчани износ од 19.333,60 КМ са законском затезном каматом од дана доношења пресуде па до исплате.

Доказ:

- Пресуда са клаузулом правоснажности и извршности;

II. Извршеник није у одређеном року добровољно испунио своју обавезу из тачке I. приједлога.

III. Извршеник има новчана средства на трансакцијском рачуну:

- бр.: _____ отворен код _____

IV. Како Извршеник није поступио по наведеној извршној пресуди, односно све до данас није добровољно Тражиоцу извршења исплатио дуг утврђен наведеном одлуком, то Тражилац извршења предлаже да суд на основу чл. 23. став 1. тачка 1. и 166. ЗИП-а РС, а у вези трошкова извршења на основу чл. 16. ст. 4. и чл. 28. ст. 2 истога закона донесе

РЈЕШЕЊЕ О ИЗВРШЕЊУ

На основу правоснажне и извршне Пресуде број и датум _____, ради наплате потраживања тражиоца извршења од извршеника, и то новчаног износа на име трошкова поступка у висини од 19.333,60 KM са законском затезном каматом од дана доношења пресуде па до исплате,

дозвољава се извршење

на новчаним средствима извршеника и то запљеном (пљенидбом) новчаних средстава која извршеник има на трансакцијском рачуну:

- бр.: _____

те преносом ради исплате на трансакцијски рачун Тражиоца извршења број ____ отворен код банке.

Налаже се ХУ банци, да заплијењени износ са наведеног рачуна пренесе на трансакцијски рачун отворен код Тражиоца извршења број ____ отворен код банке, до потпуног намирења Тражиоца извршења.

Тражилац извршења тражи накнаду трошкова поступка извршења и то:

- за судске таксе на приједлог и рјешење о извршењу по одлуци суда

ДАТУМ, ПОТПИС И ПЕЧАТ ПОДНОСИОЦА ЗАХТЈЕВА

11.2. Ко може покренути извршни поступак?

Тражилац извршења може покренути извршни поступак. Тражилац извршења је лице које је покренуло поступак ради извршења неког потраживања, или лице у чију је корист тај поступак покренут по службеној дужности.

11.3. Шта је рјешење о извршењу и који су саставни елементи рјешења?

Рјешење о извршењу је рјешење којим је у цијелости или дјелимично прихваћен приједлог за извршење или којим се извршење одређује по службеној дужности. Рјешење се доставља странкама у поступку и субјектима који фактички спроводе извршење (банка, послодавац, Фонд за пензијско и инвалидско осигурање и сл.).

Суд рјешењем одређује извршење над оним средством и на оним предметима који су наведени у извршном приједлогу. Рјешење о извршењу треба да одговара садржини захтјева за доношењем рјешења о извршењу који је наведен у приједлогу за извршење (погледати дио 11.1.).

11.4. Правни лијекови: Приговор и жалба

Приговор и жалба су редовни правни лијекови¹⁸ у извршном поступку.

Приговор се изјављује након што запримите првостепено рјешење о извршењу.

Суд не прати рокове застаре по службеној дужности, обје странке то морају учинити саме. Приговор се изјављује суду који је донио рјешење у року од 8 календарских дана од дана достављања.

Ако постоје разлози који спречавају извршење, може се поднијети приговор против рјешења о извршењу. Приговор може бити поднесен нарочито ако:

- исправа на основу које је донесено рјешење о извршењу није извршна исправа, или ако исправа није стекла својство извршности,
- извршна исправа на основу које је донесено рјешење о извршењу је укинута, поништена, преиначена или на други начин стављена ван снаге, односно ако је на други начин изгубила своју дјелотворност или је утврђено да је без учинка,
- странке су се споразумјеле да не траже извршење уопште, или за неки одређени временски период, како је договорено јавном или према закону овјереном исправом састављеном након настанка извршне исправе,

¹⁸ Наведени су у рјешењу.

- протекао је рок у којем се према закону може тражити извршење.¹⁹

Против судског рјешења може се изјавити жалба у року од 8 календарских дана од дана доставе рјешења.

Жалба је правно средство које се користи само када је приједлог за извршење одбачен или одбијен. О жалби одлучује суд другог степена.

11.5. Како ефикасно наплатити потраживање?

Да бисте потраживање ефикасно и успјешно реализовали, прво треба да провјерите да ли дужник посједује неку имовину. Прво, савјетујемо да од Централне банке БиХ затражите приступ информацији о банковним рачунима правног лица. Наиме, извјештај Централне банке може показати да ли су рачуни дужника угашени или блокирани. Уколико нису блокирани, можете предложити извршење над средствима која се налазе на банковним рачунима дужника.

У случају да је држава дужник, поступак је исти. У овом случају бисте требали сазнати у надлежном министарству финансија који рачун је главни и с којег ћете тражити извршење. Извршење на терет средстава буџета РС, ФБиХ и кантона провесће се у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета и у складу са Законом о извршавању буџета.

Друго, ако су рачуни дужника затворени или блокирани, тада можете истражити има ли дужник било коју другу имовину. Постоји могућност да дужник има покретну или непокретну имовину. Да бисте провјерили има ли дужник некретнину, требате послати захтјев за приступ информацијама надлежној земљишнокњижној канцеларији. Да бисте провјерили има ли дужник покретну имовину (возила), требате послати захтјев надлежном Министарству унутрашњих послова или Агенцији за идентификацијске документе, регистре и размјену података (ИДДЕЕА). Формулар захтјева који требате попунити доступан је на веб страници ИДДЕЕА.²⁰

¹⁹ Додатне приговоре можете пронаћи у члану 47. Закона о извршном поступку Републике Српске, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-izvrsnom-postupku.html>

²⁰ Захтјев и упуте за попуњавање захтјева можете пронаћи овдје: https://www.iddeea.gov.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=448%3Aaccess-to-information&catid=36%3Acat-modules&Itemid=94&lang=bs

Тражилац извршења сам бира средства извршења за која сматра да ће му омогућити намирење потраживања. Закон предвиђа више средстава извршења, а у пракси се намирење најчешће врши путем банковног рачуна, из вриједности заплијењених покретних ствари, или продајом некретнина извршеника.

а. Намирење путем банковног рачуна

Најпожељнија ситуација за тражиоца извршења који жели да наплати новчано потраживање је солвентан извршеник, чији су му банковни рачуни познати. Подаци о главном банковном рачуну извршеника добијају се код Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге РС.

Ако се новчана средства налазе на трансакцијском рачуну извршеника, суд ће наложити банци да новчани износ за који је одређено извршење пренесе са рачуна извршеника на рачун тражиоца извршења.

У случају када нема средстава или ако су она недовољна, суд ће наложити банци да достави извјештај о свим трансакцијама - промјенама на рачуну за период од 30 календарских дана прије него што је донесено рјешење о извршењу.

Ако извршилац нема средстава на рачуну, банка ће чувати рјешење о извршењу и извршити пренос средстава тражиоцу извршења када и ако нова средства постану доступна. Ако су средства трајно недоступна, суд ће обуставити поступак, а о разлозима ће обавијестити тражиоца извршења и банку. Уколико извршеник има више рачуна код различитих банака, банка на чијем рачуну нема средстава ће прослиједити рјешење на извршење сљедећој банци.

Ако се проводи извршење од државе, захтјев за извршење неће садржавати рачун, али ће указивати да број рачуна припада Министарству финансија. Исплата се врши добровољно од стране државе на годишњем нивоу, у складу са исплатним редом у тренутку пријема рјешења о извршењу, јер се буџетски рачуни не могу блокирати.

б. Намирење на покретним стварима

Извршење може бити реализовано продајом покретних ствари (најчешће продајом моторних возила). Подаци о моторним возилима која су регистрована на извршеника могу се добити од ИДДЕЕА, као што је раније назначено.

Такође, ако тражилац извршења нема податке о покретним стварима извршеника, може поднијети приједлог за извршење без тога да тачно назначи над којом покретном имовином жели извршење. У том случају судски извршилац ће извршити попис покретних ствари и њихову процјену, а тражилац извршења ће бити намирен из износа који је добијен продајом заплијењених ствари.

ц. Намирење на некретнинама

Извршење такође може бити реализовано продајом некретнина. Подаци о некретнинама у својини извршеника могу се добити од Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, према мјесту сједишта или пребивалишта извршеника. Вриједност непокретности се утврђује вјештачењем, или на основу података Пореске управе.

На првом рочишту за јавну продају, некретнина се не може продати за износ мањи од половине њене процијењене вриједности. Ако је прва продаја била неуспјешна, на другом рочишту некретнина се не може продати испод трећине њене утврђене вриједности. Странке и остали повјериоци који се намирују могу се споразумјети да се некретнина може продати и за ниже цијене од напријед наведених, али то мора бити унесено у записник. Понуђач највише цијене плаћа понуђену цијену у року који суд одреди. Битно је нагласити да се прије тражиоца извршења намирују имаоци заложних права (права на основу уписане хипотеке).

Тражилац извршења може мијењати почетно средство извршења ако сматра да би му неки други начин био ефикаснији за извршење.

XII.

ОСНОВЕ УПРАВНОГ СПОРА

XII ОСНОВЕ УПРАВНОГ СПОРА

Управни спор је поступак чија је основна функција судска контрола законитости коначних управних аката које су органи управе донијели у управном поступку. Главна сврха управног спора је осигурати судску заштиту законитости, права и правних интереса појединаца и лица који сматрају да су им повријеђена права одлуком органа управе.

Коначни управни акт је акт (рјешење/одлука) којим орган управе рјешава о извјесном праву или обавези особе или правног лица у некој управној ствари.

Управни спор и управни поступак – разлике

Област	Управни спор	Управни поступак
Надлежни орган	суд	орган управе (нпр. Општина Требиње и сл.)
Лице које води поступак	судија појединац, односно судијско вијеће од троје судија	државни службеник тј. запосленик органа управе пред којим се води поступак
Стране у поступку	најмање двије стране и то тужилац и тужени	може постојати само једна страна - предлагач (особа према чијем захтјеву је поступак покренут, односно против које је поступак покренут)
Положај странака	странке имају равноправан положај	орган управе има надређени положај у односу на странке у управном поступку јер одлучује о остваривању њихових права

Природа поступка	Поступак по правном лијеку покренут је због тога што странка/заинтересована особа сматра да јој је одлуком/ поступањем органа управе повријеђено одређено право или правни интерес.	редовни првостепени поступак
Покретање поступка	не може бити покренут по службеној дужности, већ искључиво подношењем тужбе	приједлогом/захтјевом, као и по службеној дужности у случајевима прописаним законом о управном поступку
Ток поступка	управни спор не може бити настављен у случају повлачења тужбе	У случају да лице које је покренуло управни поступак одустане од даљег вођења поступка, орган пред којим се води поступак може наставити водити поступак по службеној дужности или по захтјеву супротне стране.
Исход поступка	Предмет не мора бити дефинитивно ријешен (у меритуму, тј. суштини), већ судском пресудом може бити враћен органу управе на поновни поступак.	предмет дефинитивно ријешен (у меритуму, тј. суштини)
Правни лијек	Странка нема право поднијети редован правни лијек (жалбу) на одлуку којом се окончава управни спор. Странка може поднијети ванредни правни лијек (захтјев за понављање поступка и захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке).	у правилу странка може поднијети редовни правни лијек (жалбу) на одлуку

Предмет управног спора је одлучивање о законитости појединачних и општих коначних аката које су донијели органи управе у управном поступку, у којим се одлучивало о Вашим правима и обавезама.²¹

Предмет управног спора може бити и шутња администрације, односно пропуст другостепеног органа да донесе одлуку у прописаном року, или првостепеног органа у случајевима када жалба није допуштена.²²

12.1. Врсте управних спорова

У судској пракси постоје двије врсте управних спорова:

Спор о законитости – суд само оцјењује законитост одлуке органа управе и није овлашћен да је поништи или да сам донесе одлуку којом је мијења. Уколико суд утврди да одлука органа управе није у складу са законским прописима, суд одлуку поништава/укида, а спис враћа органу управе како би исти поново донио одлуку у том предмету.

Спор пуне јурисдикције – суд оцјењује законитост одлуке органа управе и сам рјешава управну ствар. Уколико суд утврди да одлука органа управе није у складу са законским прописима, суд исту поништава/укида, те сам доноси одлуку. Одлука суда у цијелости замјењује одлуку органа управе.

12.2. Покретање управног спора

Управни спор можете покренути против управног акта који је донесен у другом степену (коначног управног акта) од стране органа управе.

Такође, управни спор можете покренути и против првостепеног управног акта, ако немате право жалбе у управном поступку на такав акт.

21 Чалн 1. Закона о управним споровима РС (Службени Гласник РС 109/05 и 63/11) прописује да у управним споровима судови одлучују о законитости аката којима републички органи управе и републичке управне организације, и органи јединице локалне самоуправе (општине и градови), предузећа, установе и друга правна лица која врше јавна овлашћења, рјешавају о правима и обавезама физичких и правних лица или других странака у појединачним управним стварима.

22 Другостепени орган управе је орган овлашћен да доноси одлуку по жалби изјављеној против одлуке првостепеног органа управе.

Управни спор се не може водити:

- против аката донесених у стварима у којима је судска заштита осигурана изван управног спора;
- против аката донесених у стварима о којима се по изричитој одредби закона не може водити управни спор;
- у стварима о којима непосредно одлучује Народна Скупштина РС или председник или један од потпредседника РС на основу уставних овлашћења, осим уколико нису прекорачили своја овлашћења.

Управни спор можете покренути и кад надлежни орган (другостепени, или првостепени у случајевима када жалба није допуштена) није донио одговарајући управни акт у управном поступку као одговор на Ваш захтјев, односно жалбу (тужба због шутње администратције).

Странке у управном спору су:

- Тужилац, односно физичко или правно лице које сматра да му је управним актом повријеђено неко право или непосредни лични интерес заснован на закону. Иако немају својство правног лица, орган управе, служба за управу, пословна јединица привредних и других друштава, насеље или група лица и слично, могу покренути управни спор ако могу бити носиоци права и обавеза о којима се рјешавало у управном поступку. Такође, надлежни правобранилац може покренути управни спор кад је управним актом повријеђен закон на штету РС, града или општине коју он по закону заступа.
- Тужена страна - орган управе који је донио коначни управни акт.
- Заинтересовано лице – физичко или правно лице које није покренуло поступак (поступак је покренула друга особа), које је учествовало у управном поступку ради заштите својих права или правних интереса, и које сматра да су јој коначним управним актом повријеђена права или правни интерес.

Једнако као и у парничном поступку, и у управном спору се можете заступати сами.

Правно лице може заступати законски заступник или пуномоћник (адвокат, запосленик правног лица), док физичка лица (осим самозаступања) могу заступати адвокат, брачни,

односно ванбрачни друг, сродник по крви (по правој линији до било којег степена, у побочној линији до четвртог степена закључно), или сродник по тазбини (закључно до другог степена). Физичко лице може такође заступати завод за пружање бесплатне правне помоћи, када лице усљед недостатка средстава није у могућности обезбиједити стручну помоћ адвоката.

Самосталним заступањем можете смањити трошкове поступка. Међутим, имајући у виду да се ради о поступку којим се оспорава законитост акта органа управе, недостатак знања о поступку може утицати на крајњи исход поступка. Сходно томе, важно је да одлуку о самозаступању у управном спору донесете пажљиво.

Управни спор се покреће тужбом. У наставку су важне упуте за успјешно писање и подношење тужбе.

Тужба се подноси надлежном окружном суду према сједишту првостепеног органа или његове организационе јединице против чијег рјешења се покреће управни спор. Тужба се подноси суду непосредно – на писарни, или се шаље препорученом поштом.

Уколико сте тужбу предали другом органу, а не суду, и уколико тужба стигне надлежном суду после истека рока за подношење тужбе, сматрат ће се да је тужба поднесена на вријеме ако се такво подношење другом органу може приписати незнању или очитој омашци подносиоца тужбе.

Рок за подношење тужбе у управном спору је 30 календарских дана од дана достављања управног акта подносиоцу тужбе.

Управни акт можете побијати:

- ако акт садржи такве недостатке који спречавају оцјену његове законитости или недостатке који га чине ништавим;
- ако у акту није никако или није правилно примијењен закон, пропис заснован на закону или општи акт;
- ако је акт донесен од стране ненадлежног органа;

- ако се у управном поступку који је претходио акту није поступило по правилима поступка, а нарочито ако чињенично стање није потпуно или правилно утврђено, или ако је из утврђених чињеница изведен неправилан закључак у погледу чињеничног стања; или
- ако је надлежни орган, рјешавајући по слободној оцјени, прекорачио границе овлашћења која су му дана правним прописима и одлучио супротно циљу у коме је овлашћење дато.

У тужби се мора навести:

- име, презиме и мјесто становања односно назив и сједиште тужиоца и туженог;
- број и датум управног акта против којег је тужба поднесена;
- законски разлог за побијање управног акта, као и у ком правцу и обиму се предлаже поништавање управног акта;
- потпис подносиоца;
- ако се тужбом тражи поврат ствари или накнада штете, мора се приложити и одговарајући захтјев.

Тужба се мора поднијети уз оригинал или копију управног акта. Копије тужбе и свих њених прилога такође би требало доставити заједно са тужбом, за тужени орган и за сваку од заинтересованих страна (ако их има).

У правилу, није могуће износити нове чињенице и предлагати нове доказе. Ипак, исто је могуће ако такве нове чињенице или нови докази несумњиво указују да је чињенично стање очигледно другачије од оног које је утврђено у управном поступку, под условом да пружите доказе да их без своје кривице нисте могли изнијети, односно предложити до завршетка управног поступка.

Примјер 10: Тужба у управном спору

ТУЖИЛАЦ: Име, презиме и мјесто становања, односно назив и сједиште тужиоца

ТУЖЕНИ: Назив и сједиште туженог органа управе

РАДИ: Поништења управног акта (управни спор)

ТУЖБА

против Рјешења бр. *(број Рјешења и назив органа управе)* од дана *(уписати датум)*

I. ОПИС ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА СА НАВОЂЕЊЕМ БРОЈА И ДАТУМА УПРАВНОГ АКТА ПРОТИВ КОЈЕГ ЈЕ ТУЖБА ПОДНЕСЕНА

Нпр:

Дана _____ тужени је донио рјешење бр. _____ којим је, као неосновану, одбио жалбу тужиоца на рјешење _____ *(назив првостепеног органа управе)* бр. _____ од _____ којим је одбијен тужиочев захтјев _____ *(назначити у чему се састојао захтјев и разлог одбијања)*.

II. ЗАКОНСКИ РАЗЛОГ ЗА ПОБИЈАЊЕ УПРАВНОГ АКТА

Првостепено и другостепено рјешење је неправилно и незаконито, јер је донијето услјед погрешне примјене материјалног права, и то одредаба члана _____ и _____ Закона о _____.

Првостепени орган, а што је у потпуности прихватио и тужени као другостепени орган, није извео све потребне доказе које је тужилац предлагао, чиме је дошло и до повреде правила управног поступка, а све на штету тужиоца. *(Образложити чињенично стање)*

ДОКАЗ:

1. Рјешење _____ бр. _____ од _____.

2. Рјешење првостепеног органа.

III. Обзиром да је из свега наведеног јасно да су у управном поступку почињене повреде правила и начела управног поступка, тужилац предлаже да суд донесе слjedeћу

ПРЕСУДУ

ПОНИШТАВА СЕ у цијелости Рјешење _____ од дана _____ и предмет враћа првостепеном органу на поновни поступак.

(потпис тужиоца)

12.3. Поступак

У правилу суд у управним споровима одлучује нејавно, односно не одржава се расправа. Суд може ријешити да се одржи усмена расправа због сложености спорне ствари или ако нађе да је то потребно ради бољег разјашњења ствари.

У управним споровима на територији Републике Српске суди судија појединац. Изузетно, у сложеним предметима суди савјет од троје судија.

Ако се расправа одржава, истом руководи предсједник савјета.

На расправи прво добија ријеч члан судског савјета који је извјестилац, који излаже стање

и суштину спора, не дајући своје мишљење. Послије тога даје се ријеч тужиоцу да образложи тужбу, па заступнику тужене стране и заинтересованим особама да образложе своје наводе.

О расправи се води записник. Записник укључује само битне чињенице и околности као и диспозитив одлуке.

Ако је одржана расправа, суд је дужан донијети одлуку и израдити писан отправак исте у року од 30 календарских дана од дана закључења расправе.

Ако суд на одржаној јавној расправи утврди другачије чињенично стање у односу на чињенично стање утврђено у управном поступку и отклони повреду правила управног поступка, поништиће оспорени управни акт и првостепени управни акт, ако је и он садржавао исте недостатке, те сам ријешити управну ствар.

12.4. Исход управног спора

Суд рјешава спор пресудом. Пресудом се тужба уважава или одбија као неоснована.

Ако се тужба уважава, пресудом се управни акт поништава и управна ствар се рјешава. Пресуда у свему замјењује поништени управни акт i) ако суд на расправи утврди другачије чињенично стање, те сам ријешити управну ствар, ii) ако суд рјешава спор на основу чињеница које су утврђене у управном поступку.

Ако је тужба поднесена због шутње администрације, а суд нађе да је оправдана, пресудом ће уважити тужбу и одредити у којем смислу ће надлежни орган донијети одговарајуће рјешење.

Суд може тужбу у управном спору и одбацити рјешењем ако утврди:

- да је тужба неблаговремена, пријевремена (шутња администрације) или поднесена од стране неовлашћеног лица,
- да акт који се тужбом оспорава није управни акт,
- ако је очигледно да се управним актом не дира у право тужиоца или у његов непосредни лични интерес заснован на закону,
- да се против управног акта који се тужбом оспорава могла изјавити жалба, али да жалба није изјављена,
- да је ријеч о ствари о којој се не може водити управни спор, или
- да већ постоји правоснажна судска одлука о истој ствари.

12.5. Правни лијекови

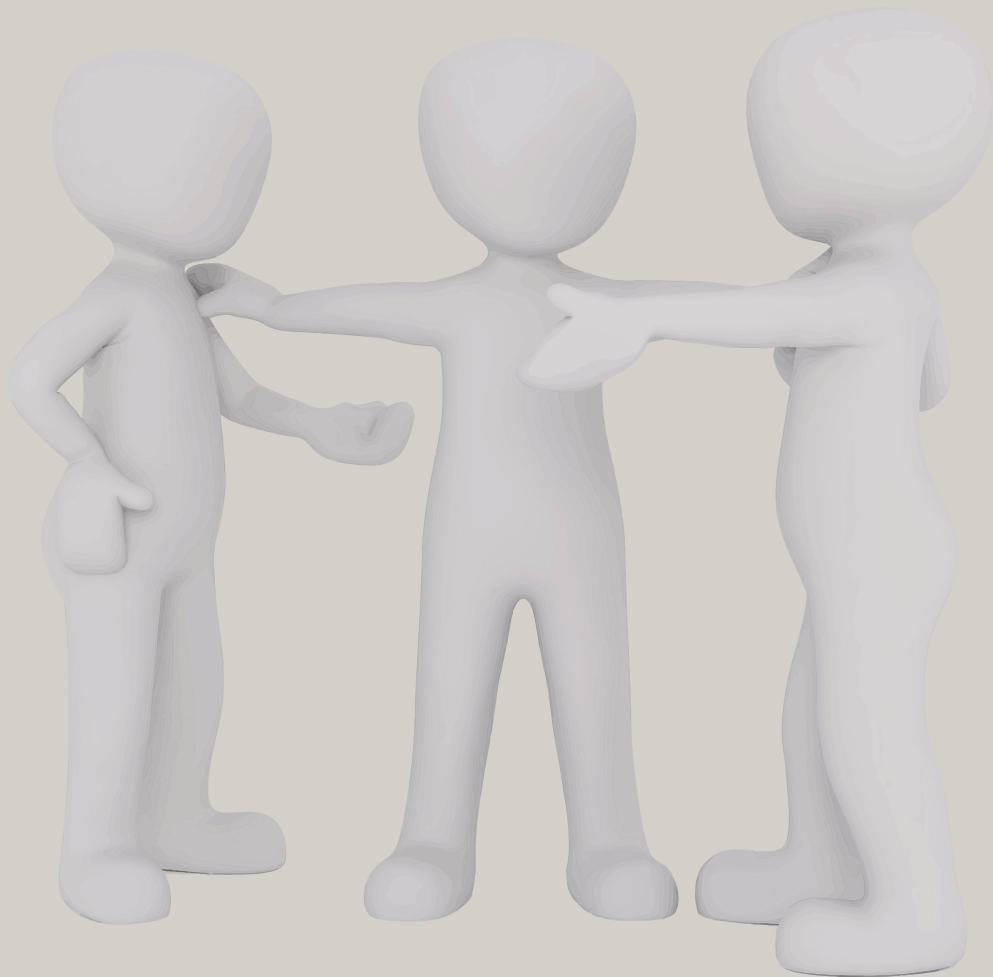
Обзиром да се против одлуке донесене у управном спору не може изјавити жалба, странкама су допуштени сљедећи правни лијекови:

- захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке и понављање поступка који се подноси Врховном суду РС путем окружног суда који је одлучивао у управном спору.
- захтјев за понављање поступка који се подноси окружном суду који је одлучивао у управном спору.

12.6. Трошкови управног спора

Поступци у управним споровима нису бесплатни за самозаступање. Суд ће вам послати налог за плаћање таксе прије него што предузмете даље кораке у поступку. Трошкови судских такси у управним споровима су уређени Законом о судским таксама РС на сљедећи начин:

Врста поднеска	Износ судске таксе (КМ)
тужба против управног акта	100
тужба у споровима из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, дјечијег додатка, старатељства, усвојења и социјалне помоћи	20
тужба за понављање поступка	100
захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке у управном спору	такса у двоструком износу таксе за тужбу
ако је уз тужбу против управног акта стављен и захтјев за одлагање од извршења управног акта	150
пресуда у поступку у управном спору који је процјењив	1% од вриједности спорног предмета, не мање од 100 КМ и не више од 5.000 КМ
пресуда у поступку у управном спору који није процјењив	100
пресуда о споровима из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, старатељства, дјечијег додатка, усвајања и социјалне помоћи	20

XIII.

**АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИНИ
РЈЕШАВАЊА СПОРОВА**

XIII АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИНИ РЈЕШАВАЊА СПОРОВА

Алтернативни начини рјешавања спорова представљају добро рјешење за рјешавање спора. Они чувају добре односе између странака у спору, помажу у одржавању трајних пословних односа и смањују економске и друштвене трошкове.

13.1. Медијација – основне карактеристике

Медијација²³ у БиХ је уређена једнообразним законима у читавој земљи. Медијација је поступак у којем трећа неутрална особа (медијатор) помаже странкама да постигну обострано прихватљиво рјешење спора. Странке могу започети медијацију чак и у току судског поступка. Уколико суд оцијени да је то сврсисходно, може предложити странкама да спор ријеше медијацијом.

Предности медијације у односу на судско рјешавање спорова су да је медијација знатно бржи, за странке повољни и јефтинији начин рјешавања спорова.

Медијација је погодан избор за рјешавање спора ако: Вам је стало да обновите привремено поремећени однос с противном странком; имате интерес да наставите радити са противном странком чак и након што се спор ријеша (пословни партнери, сувласници, оснивачи, коаутори); желите рјешење спора јер је то у интересу трећих особа и Вас самих; желите користити механизам за рјешавање спорова у којем можете активно учествовати.

23 За више информација о медијацији у Босни и Херцеговини молимо посјетите страницу Удружења медијатора у Босни и Херцеговини www.umbih.ba и Водич кроз медијацију у Босни и Херцеговини: http://www.mpr.gov.ba/web_dokumenti/Vodi%20kroz%20medijaciju%20u%20BH.pdf

Искуства у кориштењу медијације за рјешавање спорова²⁴

Странке које су користиле медијацију истичу сљедећа позитивна искуства:

- Брзина рјешавања спора - већина медијација је завршена у року од два сата; поступак укључујући припрему је трајао неколико дана или седмица. Све странке које су постигле споразум у поступку медијације свједоче значајну уштеду времена.
- Поштовање споразума од стране странака у медијацији - већина споразума постигнутих у поступку медијације се поштује од стране релевантних странака, јер су их странке договориле у складу са властитим интересима. Рјешења су трајна и постојана, и око 90% странака је задовољно њиховим садржајем.
- Уштеде – странке су оствариле знатне уштеде због мањих трошкова поступка и бржег остварења потраживања.
- Странке одржавају добре односе - у великом броју случајева странке су остале у добрим односима и наставиле међусобну сарадњу.
- Већина странака које нису постигле споразум у поступку медијације до данас није ријешила спор.²⁵

Поступак медијације води медијатор појединац или вијеће од три медијатора, зависно од воље странака.

Странке заједнички бирају медијатора са листе медијатора коју утврђује Удружење медијатора. Ако се странке не могу договорити око избора медијатора, медијатора именује Удружење медијатора.

Поступак медијације покреће се писменим уговором о медијацији који потписују странке у спору и медијатор. Након потписивања уговора о медијацији, медијатор у договору са странкама одређује вријеме и мјесто одржавања састанка за медијацију.

Споразум о нагодби у поступку медијације има снагу извршне исправе, односно

²⁴ "Од спора до договора – евалуација двије године редовне примјене медијације у Босни и Херцеговини", Удружење медијатора у БиХ, https://www.umbih.ba/images/publikacije/od_spora_do_dogovora.pdf

²⁵ Ибид 21

представља пандан судској одлуци.

Награду и накнаду трошкова медијатора, у висини прописаној актом Удружења медијатора,²⁶ странке сnose у једнаким дијеловима, осим ако уговором о медијацији није другачије предвиђено.

13.2. Арбитража – основне карактеристике

Арбитража²⁷ је један од алтернативних начина рјешавања спорова у којем одлуку о спору доноси арбитар појединац или арбитражно вијеће. Број арбитра ра арбитраже мора бити непаран. Арбитри се именују са листе арбитра ра. Листу води управни одбор Привредне коморе РС.²⁸ Свака странка може изабрати једнак број арбитра ра, а арбитри изабрани од стране странака бирају предсједника арбитражног вијећа. Ако странка не изабере арбитра ра, арбитра ра ће именовати суд. Правилник о спољнотрговинској арбитражи при Привредној комори РС одређује накнаде за арбитре.²⁹

Одредбе о арбитражи су садржане у Закону о парничном поступку РС. Међутим, странке уговором могу искључити примјену домаћег процесног права у случају арбитраже.

Арбитражни поступак је различит од медијације. Уколико је арбитража уговорена, судски поступак се неће покренути, док медијација може бити покренута и у току судског поступка. Арбитражни поступак је формалан и исти се води по посебним правилима које странке уговоре. Медијација је флексибилнија, и не тако формалан начин рјешавања спорова. Како би започеле арбитражу, странке морају закључити уговор о арбитражи, или у уговору који је предмет спора укључити арбитражну клаузулу.³⁰

26 Више о трошковима медијације можете пронаћи овдје: https://www.umbih.ba/dokumenti/pravilnici/pravilnik_o_nagradi_i_naknadi.pdf.

27 Више информација о арбитражи у Босни и Херцеговини можете пронаћи на web страници удружења Арбитри, www.associationarbitri.com.

28 Погледати члан 5 Правилника о спољнотрговинској арбитражи при Привредној комори Републике Српске, <http://komorars.ba/wp-content/uploads/2015/07/Pravilnik-o-Spoljnotrgovinskoj-arbitrazi-pri-PKRS.doc>.

29 Члан 60 Правилника о спољнотрговинској арбитражи

30 Препоручену арбитражну клаузулу можете пронаћи овдје: http://www.komorabih.ba/wp-content/uploads/2019/05/Preporucena_arbitrazna_klauzula.pdf

Уговор о арбитражи може се склопити у погледу одређеног спора и у погледу будућих спорова који могу произаћи из одређеног правног односа. Уговор о арбитражи правоваљан је само ако је склопљен у писменом облику и ако су га потписале све странке. Уговор о арбитражи склопљен је у писменом облику и онда када је склопљен размјеном писама, телеграма, телефакса или путем других телекомуникацијских средстава која омогућују писани доказ о склопљеном уговору.

Предности арбитраже су, између осталог, повјерљивост поступка, мањи трошкови, брзина рјешавања спора, рјешења, експертиза арбитра, те лакше признање и извршење арбитражних одлука.

Арбитража представља много јефтинији и ефикаснији начин рјешавања спорова. Арбитражна одлука такође представља извршни наслов, односно представља пандан судској одлуци.

XIV.

**ОСНОВНИ ПОЈМОВИ У
ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ И
УПРАВНОМ СПОРУ**

XIV ОСНОВНИ ПОЈМОВИ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ И УПРАВНОМ СПОРУ

Битно је да знате основне појмове у парничном поступку и управном спору. У наставку се налази кратки преглед појмова са којима бисте се могли сусретати у току судског поступка.

Активна легитимација	Подобност особе да буде тужилац у конкретном поступку.
Арбитража	Један од алтернативних начина рјешавања спорова у којем одлуку о спору доноси арбитар појединац или арбитражно вијеће (више информација у поглављу 13.2. Арбитража – предности арбитраже и разлика у односу на судске поступке).
Благовременост	Чињење/радња у року који је остављен/предвиђен.
Доказни приједлози (докази)	Оно чиме се доказују наводи из тужбе. Докази могу бити у виду исправа, саслушања свједока или странака, вјештачења стручног лица, увиђаја или суочавања.
Доспјелост	Представља моменат када неко потраживање може бити наплаћено.
Другостепени суд	Виши привредни суд или Окружни суд који одлучује по изјављеној жалби.
Дужник (у извршном поступку)	Физичко или правно лице против којег се покреће извршни поступак.
Физичко лице	Особа као правни субјект, тј. ималац правне способности.
Главно рочиште	Представља низ процесних радњи странака и суда преузетих ради утврђивања чињеница, на које ће суд примијенити материјално право приликом доношења одлуке. Она је неопходна за доношење првостепене одлуке, осим у случајевима изричито предвиђеним законом.

Извршна исправа	Документ на којем се заснива потраживање тражитеља извршења. Извршни документи су: пресуда, извршна нотарска исправа, итд.
Извршни поступак	Поступак у којем судови спроводе принудно остварење потраживања (поступак извршења).
Коначни управни акт	Акт који је донио орган власти у управном поступку у којем се одлучивало о правима/обавезама физичких/правних лица, а против којег није допуштена жалба. У правилу ради се о актима другостепених органа донесених по жалби у управном поступку или првостепених органа у управном поступку (када жалба није допуштена).
Ликвидација	Поступак приликом кога престаје постојати предузеће.
Ликвидатор	Особа која врши ликвидацију, односно преиспитује имовину, потраживања и обавезе предузећа пред ликвидацијом.
Ликвидациони суд	Окружни привредни суд пред којим се води ликвидациони поступак.
Медијација	Поступак у којем трећа неутрална особа (медијатор) помаже странкама у настојању да постигну обострано прихватљиво рјешење спора.
Нагодба	Договор (споразум) странака о предмету спора (у погледу цјелокупног или дијела тужбеног захтјева). Може бити судска (ако је склопљена пред надлежним судом) и вансудска.
Неправомоћна (неправоснажна) пресуда	Пресуда на коју одбрана или тужилаштво могу уложити жалбу.
Одговор на тужбу	Писани одговор којим тужени одговара на наводе које тужилац износи у својој тужби.

Одбацивање тужбе	Одлука суда да се не упусти у рјешавање главне ствари усљед формалних недостатака који се тичу тужбе или саме природе спора који се покреће.
Орган управе	Органима управе су министарства, управе, агенције, институти, центри, канцеларије, заводи, дирекције основани на свим нивоима власти у РС, укључујући ентитетски и градски/општински ниво.
Парничне странке	Странке у поступку, односно тужилац и тужени.
Парнични поступак (парница)	Судски поступак у којем суд расправља и одлучује о споровима из грађанскоправних односа (нпр. наплата потраживања из уговора о купопродаји и сл.).
Пасивна легитимација	Подобност особе да буде тужени у конкретном поступку.
Подносак	Документ који се подноси суду. Поднесци могу бити тужба, протутужба, одговор на тужбу и правни лијекови.
Повјерилац стечајне масе	Лице које има потраживање према стечајној маси (трошкови стечајног поступка и дугови стечајне масе).
Правни лијек	Средство које странке имају на располагању помоћу којег се од мјеродавнога суда захтијева преиспитивање судске одлуке
Правно лице	"Вјештачка личност" која има законска права и обавезе као што су: законске могућности да се праве уговори, да се тужи или буде тужен, обавља своју дјелатност итд. То је лице, најчешће у форми организације или предузећа (привредно друштво)
Правомоћна (правоснажна) пресуда	Пресуда која се више не може побијати жалбом, али се може побијати ванредним правним лијековима.

Прецизирање тужбеног захтјева	Тачно одређење тужбеног захтјева које зависи од спроведеног доказног поступка као и новонасталих и новосазнатих околности у току поступка. Тужбени захтјев се може прецизирати на примјер у дијелу висине потраживања, датума од када тече камата, модела виђања дјетета, износа трошкова поступка, итд.
Привредни спор	Спор који се односи на права и обавезе по основу правног промета робе, услуга, вриједносних папира, власничких и других стварних права на некретнинама, као и на права и обавезе проистекле из вриједносних папира, у којима су обје странке у поступку правно или физичко лице, које у својству самосталног предузетника и у другом својству обавља привредну или другу регистровану дјелатност у виду основног или допунског занимања.
Привремене мјере осигурања	Привремене мјере су мјере које се користе за осигурање захтјева који се могу поднијети пред судовима у ФБиХ/РС. Врсте привремених мјера доступних у БиХ су привремене мјере које се односе на: (i) новчана потраживања; (ii) неновчана потраживања која се односе на одређену имовину или дио имовине; и (iii) осигуравање других права или одржавање постојећег стања.
Припремно рочиште	Прво рочиште на коме се по правилу предлажу докази које је потребно извести у поступку и одређује временски оквир трајања поступка.
Првостепени суд	Суд који одлучује у иницијалном (првом) поступку (основни или окружни привредни суд).
Првостепени спор	Поступак пред судом од момента подношења тужбе до доношења првостепене пресуде.

По службеној дужности	Овлашћења која обавља службеник (на примјер судија), која му нису посебно додијељена. Судија по службеној дужности има улогу очувања мира.
Повјерилац у извршном поступку	Физичко или правно лице које покреће поступак и које има извршни документ.
Пуномоћник	Овлашћење које особа има за заступање, а које је добила од властодавца уговором о пуномоћству. Пуномоћник може бити физичко или правно лице.
Рочиште	Вријеме у којем странке у поступку долазе на одређено мјесто (најчешће у суд) ради расправљања о питањима која су од значаја за рјешење спора.
Стечајни дужник	Физичко или правно лице над чијом имовином је отворен стечај. Стечајни дужник је странка у стечајном поступку.
Стечајни суд	Стварно надлежни суд на чијем се подручју налази сједиште правног лица или пребивалиште дужника појединца.
Стечајни судач	Одлучује о отварању и закључењу стечаја, именује стечајног управника, даје му упуте и надзире његов рад.
Стечајни управник	Физичко лице (који има високу стручну спрему и положен испит за стечајног управника, а налази се на листи стечајних управника) које је стечајни судија именовано за вођење послова стечајног дужника и које извјештава стечајном судији током вођења стечајног поступка.
Стварна/мјесна надлежност суда	Стварна надлежност суда утврђује се у односу на предмет спора, а територијална надлежност у односу на мјесто пребивалишта / сједишта странака.
Тужба	Акт којим се покреће парница.

Тужбени захтјев	Обавезни елемент тужбе, дио тужбе у којем тужилац прецизира шта тражи од суда.
Тужени	Правно или физичко лице против којег је покренут парнични поступак.
Тужилац	Правно или физичко лице које покреће парнични поступак и које путем суда захтијева испуњење или утврђење одређених захтјева од друге странке.
Вјештачење	Доказно средство које се одређује када за утврђивање и оцјену неке важне чињенице треба прибавити налаз и мишљења лица која располажу стручним знањима.
Трошкови поступка	Трошкови поступка су судски трошкови (такса на тужбу, такса на пресуду/нагодбу, трошкови вјештачења и адвокатски трошкови).
Записник	Документ који садржи све оно што се на конкретном рочишту догодило. Записник саставља записничар на основу онога што му судија у току рочишта диктира.
Застарјелост	Период након којег више није могуће извршити неку радњу или период након којег се губи одређено право.

A₁

ДОДАТАК I: Веб странице на закон о судским таксама и калкулаторима за обрачунавање судских такси и трошкова поступка

ДОДАТАК I: Web странице на закон о судским таксама³¹ и калкулаторима за обрачунавање судских такси и трошкова поступка

Окружни привредни суд у Бањој Луци:

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?ins=161&modul=8258&kat=8292&kolona=8293>

Окружни привредни суд у Бијељини:

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?ins=162&modul=8432&kat=8469&kolona=8470>

Окружни привредни суд у Добоју:

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?ins=163&modul=8505&kat=8542&kolona=8543>

Окружни привредни суд у Источном Сарајеву:

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?ins=164&modul=8578&kat=8615&kolona=8616>

Окружни привредни суд у Приједору

<https://okprivsud-prijedor.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorijevijesti.jsp?ins=179&modul=115546&kat=115583&kolona=115584>

³¹ Страна 5, Тарифни број 1, Закон о судским таксама РС, доступно на: http://www.poreskaupravors.org/dokumenti/zakoni/Zakon-o-sudskim-taksama-SLGL-73_08.pdf

Окружни привредни суд у Требињу:

[https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?
ins=165&modul=8651&kat=8688&kolona=8689](https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/taxCalculator.jsp?ins=165&modul=8651&kat=8688&kolona=8689)

Калкулатор трошкова поступка:

<https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/TariffCalculator.jsp>

A₂

**ДОДАТАК II: Контакт подаци судова
и организација или институција
које могу пружити додатне савјете**

ДОДАТАК II: Контакт подаци судова и организација или институција које могу пружити додатне савјете

Окружни привредни суд у Бањој Луци

Адреса: Гундулићева 108,
78000 Бања Лука
Контакт телефон: 051/303-250, 051/340-460
Факс: 051/340-451
Web страница: <https://okprivsud-banjaluka.pravosudje.ba/>
E-Mail: okpsud-banjaluka@pravosudje.ba

Окружни привредни суд у Добоју

Адреса: Светог Саве 22,
74000 Добој
Контакт телефон: 053/241-833, 053/226-912
Факс: 053/226-923
Web страница: <https://okprivsud-doboj.pravosudje.ba/>
E-mail: okpsud-doboj@pravosudje.ba

Окружни привредни суд у Бијељини

Адреса: Мајора Драгутина Гавриловића
10, 76300 Бијељина
Контакт телефон: 055/207-601
Факс: 055/207-512
Web страница: <https://okprivsud-bijeljina.pravosudje.ba/>
E-Mail: okpsud-bijeljina@pravosudje.ba

Окружни привредни суд у Источном Сарајеву

Адреса: Војводе Радомира Путника бб, 71123
Источно Сарајево
Контакт телефон: 057/327-317
Факс: 057/327-313
Web страница: <https://okprivsud-istocnosarajevo.pravosudje.ba/>
E-mail: okpsud-istocnosarajevo@pravosudje.ba

Окружни привредни суд у Требињу

Адреса: Краља Петра и ослободиоца 48,
89101 Требиње

Контакт телефон: 059/245-301

Факс: 059/245-330

Web страница: <https://okprivsud-trebinje.pravosudje.ba/>

E-mail: okpsud-trebinje@pravosudje.ba

Окружни привредни суд у Приједору

Адреса: Јована Рашковића 6
79102 Приједор

Контакт телефон: 052/490-615

Факс: 052/212-248

Web страница: <https://okprivsud-prijedor.pravosudje.ba>

E-mail: okpsud-prijedor@pravosudje.ba

Напомена: Контакт податке основних и окружних судова у Републици Српској можете пронаћи на следећој web страници: <https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=17083>

За више информација,³² можете контактирати следеће институције:

Привредне коморе:

- Агенција за економски развој Града Приједора, www.preda.rs.ba
- Агенција за локални и економски развој општине Котор Варош, <https://alerk.biz/>
- Агенција за привредни развој општине Мркоњић Град, www.azprmg.co.nr
- Агенција за развој малих и средњих предузећа Града Бијељина, www.agencijamsp.com
- Agency for the Development of Small and Medium Enterprises Ljubinje
- Агенција за развој малих и средњих предузећа Града Требиња, www.msptb.net
- Агенција за развој малих и средњих предузећа Љубиње
- Агенција за развој малих и средњих предузећа Србац, www.apissrbac.wordpress.com
- Агенција за развој малих и средњих предузећа Угљевик, www.ugramsp.com
- Градска развојна агенција Бања Лука, www.cidea.org
- Градска развојна агенција Источно Сарајево, www.rais.rs.ba
- Привредна комора Републике Српске, www.komorars.ba
- Развојна агенција Градишка, www.raga.ba
- Развојна агенција општине Челинац, www.racelinac.com
- Развојна агенција општине Модрича, <http://www.raomd.org/>

³² Наведене организације/институције не пружају нужно правну помоћ, али могу пружити додатне информације/ савјете или дати препоруку.

- Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа, <http://www.rars-msp.org/>

Удружења:

- Асоцијација за демократске иницијативе (АДИ), www.adi.org.ba
- Правни институт у БиХ, www.lawinstitute.ba
- Удружење Арбитри, www.associationarbitri.com
- Удружење медијатора у БиХ, www.umbih.ba
- Удружење стечајних управника БиХ,
- Удружење стручних сарадника и савјетника у судовима и тужилаштвима у БиХ www.ussbih.pravosudje.ba
- Удружење судија Републике Српске, www.udruzenjesudijars.org
- Удружење за развој НЕРДА, www.nerda.ba
- Удружење жена судија у БиХ, www.uzsbih.ba
- Унија удружења послодаваца Републике Српске, www.unijauprs.org
- Ваша Права БиХ, www.vasaprava.org

Адвокатске коморе:

- Адвокатска комора Републике Српске, www.advokatskakomora.ba
- Информационо-едукативни центар Адвокатске коморе Републике Српске у Бијељини,
- Информационо-едукативни центар Адвокатске коморе Републике Српске у Добоју,
- Информационо-едукативни центар Адвокатске коморе Републике Српске у Источном Сарајеву.³³

33 Контакт информације за наведене информационо-едукативне центре могу се наћи на сљедећој web страници: http://advokatskakomora.ba/latn/?page_id=1027

A₃

**ДОДАТАК III: Табела примјера
поднесака**

ДОДАТАК III: Табела примјера поднесака

Примјер 1: Тужба (односи се на наплату дуга).....	28
Примјер 2: Одговор на тужбу.....	40
Примјер 3: Жалба	53
Примјер 4: Одговор на жалбу	55
Примјер 5: Поднесак.....	58
Примјер 6: Приједлог за провођење ликвидационог поступка	64
Примјер 7: Пријава.....	71
Примјер 8: Рјешење о закључењу стечајног поступка.....	77
Примјер 9: Приједлог за извржење.....	81
Примјер 10: Тужба у управном спору	94

